

การเข้าสู่ระบอบพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษรครั้งแรกของสวีเดน (ค.ศ. 1719-1772)

The First Establishment of Constitutional Monarchy in Sweden (A.D. 1719-1772)

Received : 13 ม.ค. 2569

Revised : 20 ก.พ. 2569

Accepted : 25 ก.พ. 2569

ไชยันต์ ไชยพร

Chaiyan Chaiyaporn

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Faculty of Political Science, Chulalongkorn University

บทคัดย่อ

บทความนี้ศึกษาวิวัฒนาการและการเปลี่ยนผ่านของสวีเดนเข้าสู่ระบอบพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษรครั้งแรกในช่วงปี ค.ศ. 1719–1772 หรือที่รู้จักในนาม “ยุคแห่งเสรีภาพ” ผู้เขียนเริ่มต้นด้วยการสืบค้นที่มาของคำว่า “Constitutional Monarchy” โดยชี้ให้เห็นว่าแม้ระบบต้นแบบจะมาจากอังกฤษ แต่คำศัพท์ดังกล่าวถูกใช้เรียกอย่างเป็นทางการครั้งแรกในฝรั่งเศสเมื่อปี ค.ศ. 1801 และอังกฤษเริ่มนำมาใช้ในช่วงกลางศตวรรษที่ 19 บทความนี้ระบุว่าสวีเดนเป็นประเทศแรกที่มีระบอบพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญที่เป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจนซึ่งเป็นผลสืบเนื่องจากวิกฤตความพ่ายแพ้ใน “มหาสงครามทางเหนือ” และการสวรรคตของพระเจ้าคาร์ลที่ 12 (Charles XII) โดยปราศจากรัชทายาท สถานการณ์นี้เปิดโอกาสให้สภานันดร (Riksdag) เข้ามาต่อรองผ่านการทำ “สัญญาทางการเมือง” กับสมเด็จพระราชินีอุลริกา เอลิโอนอรา (Ulrika Eleonora) โดยพระนางยอมสละพระราชอำนาจในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เพื่อแลกกับการขึ้นครองราชย์ นำไปสู่การสถาปนาธรรมนูญการปกครอง ค.ศ. 1720 ที่วางรากฐานอธิปไตยของรัฐสภาและเสรีภาพที่ยึดโยงกับกฎหมาย (Law-bound Liberty) ก่อนที่จะสิ้นสุดลงจากการรัฐประหารโดยพระเจ้ากุสตาฟที่ 3 ในปี ค.ศ. 1772

คำสำคัญ

ระบอบพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ, ยุคแห่งเสรีภาพ, ธรรมนูญการปกครอง ค.ศ. 1720, อำนาจอิสระอยู่ที่รัฐสภา, ฐานันดรแห่งราชอาณาจักร, สัญญาทางการเมือง, เสรีภาพที่ยึดโยงกับกฎหมาย

Abstract

This article examines Sweden's transition into its first written Constitutional Monarchy during the period of 1719–1772, historically referred to as the “Age of Liberty”. The author begins by tracing the etymological and historical origins of the term “Constitutional Monarchy”, noting that while England is widely regarded as the model for this system, the specific terminology emerged in France in 1801 and was only formally adopted by the British in the mid-19th century. The research asserts that Sweden was the first nation to establish a definitive written Constitutional Monarchy, a shift triggered by the devastating aftermath of the Great Northern War and the sudden death of King Charles XII without a direct heir. This power vacuum allowed the Estates of the Realm (*Riksdag*) to negotiate a “Political Contract” with Queen Ulrika Eleonora, who agreed to abolish absolute sovereignty in exchange for the throne. This consensus resulted in the 1720 Instrument of Government, which instituted a system of Parliamentary Supremacy and “Law-Bound Liberty” that endured until the coup d'état by King Gustav III in 1772.

Keywords

Constitutional Monarchy, The Age of Liberty (*Frihetstiden*), Instrument of Government 1720 (*Regeringsform*), Parliamentary Supremacy, The Estates of the Realm (*Riksens Ständer*), Political Contract, Law-Bound Liberty

เมื่อกล่าวถึงการเข้าสู่ระบอบพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญครั้งแรกของสวีเดน การใช้คำว่า ระบอบพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษร ย่อมทำให้อ่านนึกถึงคำในภาษาอังกฤษว่า Constitutional Monarchy และเมื่อพูดถึงคำว่า Constitutional Monarchy คนส่วนใหญ่ หรือเกือบทั้งหมดมักจะคิดและเข้าใจว่า อังกฤษเป็นต้นแบบของระบอบการปกครองดังกล่าว และด้วยเหตุนี้ คำว่า Constitutional Monarchy ก็น่าจะเกิดขึ้นที่อังกฤษด้วย แต่เมื่อสืบค้นเรื่องนี้ พบว่า อังกฤษเริ่มใช้คำว่า Constitutional Monarchy เรียกการปกครองของตนในศตวรรษ ที่สิบเก้า โดยในงานของ Vernon Bogdanor ได้กล่าวว่า

Macaulay was one of the first, perhaps the very first, to notice this modern meaning of ‘Constitutional Monarchy’ when he wrote in 1855 in his *History of England*: ‘According to the pure idea of constitutional royalty, the prince reigns, and does not govern; and constitutional royalty, as it now exists in England, comes nearer than in any other country to the pure idea.’¹

หลังจากที่ผู้เขียนค้นคว้างานดังกล่าวของ Macaulay แล้ว พบว่า Macaulay ได้เขียนหนังสือ “ประวัติศาสตร์อังกฤษ” (*History of England*) ในปี ค.ศ. 1855 และเรียกการปกครองของอังกฤษว่า Constitutional Monarchy² โดยก่อนหน้านี้ อังกฤษยังไม่ได้ใช้คำนี้เรียกรูปแบบการปกครองของตน แต่จะใช้คำว่า King and Parliament หรือ King in Parliament ซึ่งเริ่มใช้กันมาตั้งแต่ศตวรรษที่สิบห้า และแม้ว่าหลังสงครามกลางเมืองอังกฤษในปี ค.ศ. 1642 และสถาบันพระมหากษัตริย์อังกฤษ ได้ถูกยกเลิกไปในปี ค.ศ. 1649 แต่ต่อมาได้มีการฟื้นฟูและสถาปนาสถาบันพระมหากษัตริย์อังกฤษ กลับคืนมาในปี ค.ศ. 1660 อังกฤษก็ยังเรียกการปกครองของตนเองว่า King and Parliament หรือ King in Parliament อยู่ต่อไป³

¹ Thomas Babington Macaulay, *History of England* (IV. XVII., 1849-1861), 10 อ้างถึงใน Vernon Bogdanor, *The Monarchy and the Constitution* (Clarendon Press 1995) 1.

² Thomas Babington Macaulay, *The History of England from the Accession of James II* (Hugh Trevor-Roper ผู้ปรับปรุง, Penguin Classics, 1979) 211, 373.

³ โปรตดู ไชยันต์ ไชยพร, ‘จากยุคฟื้นฟูสถาบันพระมหากษัตริย์ถึงการปฏิวัติอันรุ่งโรจน์ (from the English Restoration to the Glorious Revolution): ปัญหาลำดับความสำคัญระหว่าง King and Parliament และการลงเอยที่ Parliamentary Sovereignty (อำนาจสูงสุดอยู่ที่รัฐสภา)’ (เอกสารคำสอนวิชาสถาบันพระมหากษัตริย์กับการเมืองไทยสมัยใหม่, 2567) 290.

การที่ยังใช้คำว่า King and/in Parliament (พระมหากษัตริย์และรัฐสภา หรือ พระมหากษัตริย์ในรัฐสภา) เพราะต้องการบ่งชี้ว่า นับตั้งแต่ ค.ศ. 1660 เป็นต้นไป พระมหากษัตริย์จะทรงใช้พระราชอำนาจของพระองค์ได้ก็ต่อเมื่อต้องมีรัฐสภากำกับควบคู่กันไป หรือจะใช้ได้ก็ต่อเมื่อการใช้พระราชอำนาจนั้นเกิดขึ้นในหรือผ่านรัฐสภาเท่านั้น⁴ และเมื่ออังกฤษได้ผ่านช่วงที่เรียกว่า “การปฏิวัติอันรุ่งโรจน์” (the Glorious Revolution) ในปี ค.ศ. 1688 Macaulay ได้เรียกการปกครองของอังกฤษในช่วงนั้นว่า ‘parliamentary government’ หรือ การปกครองโดยรัฐสภา⁵ และต่อมาในปี ค.ศ. 1866 Macaulay ได้เรียกการปกครองของอังกฤษในสมัยของเขาว่า Constitutional Monarchy

หลังจากที่มีการเรียกการปกครองของอังกฤษว่า Constitutional Monarchy เป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1855 ต่อมาอีก 12 ปี ได้มีการตีพิมพ์เผยแพร่หนังสือ The English Constitution ของ Walter Bagehot ที่ตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1867 The English Constitution เป็นหนังสือเล่มแรกๆ ที่ถือเป็นตำราสำคัญที่วางด้วยสถานะ บทบาทและพระราชอำนาจของสถาบันพระมหากษัตริย์และประเพณีการปกครองของสหราชอาณาจักรที่ใช้ศึกษาอ้างอิงมาจนถึงปัจจุบัน และในหนังสือของ Bagehot ก็มีการใช้คำว่า Constitutional Monarchy เรียกการปกครองของอังกฤษ⁶ Bagehot ได้อ้างอิง Macaulay และกล่าวชื่นชมการอธิบายการทำงานของรัฐบาลของ Macaulay ที่เขียนไว้ใน History of England⁷ ดังนั้น จึงพอจะกล่าวได้ว่า งานของ Macaulay มีอิทธิพลต่อการเขียน the English Constitution ของ Bagehot และกล่าวได้ว่า แม้อังกฤษจะได้ชื่อว่าเป็นต้นแบบการปกครองแบบ Constitutional Monarchy แต่คนอังกฤษเพิ่งเริ่มใช้คำว่า Constitutional Monarchy เรียกรูปแบบการปกครองของตนเมื่อ ค.ศ. 1855

คำถามคือ คำว่า Constitutional Monarchy เริ่มขึ้นครั้งแรกเมื่อไรและมาจากไหน ?

ต้นแบบจากอังกฤษ แต่ชื่อมาจากฝรั่งเศส

ในงานวิชาการส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมดเมื่อกล่าวถึงที่มาของคำ Constitutional Monarchy มักจะกล่าวอ้างจากงาน **The Monarchy and the Constitution** ของ Vernon Bogdanor อีกเช่นกัน โดยในงานของ Bogdanor กล่าวว่า คำว่า Constitutional Monarchy มาจากภาษาฝรั่งเศสว่า

⁴ โปรดดู Jeffrey Goldsworthy, ‘The Development of Parliamentary Sovereignty’ ใน H.T. Dickinson and Michael Lynch (บรรณาธิการ) *The Challenge to Westminster: Sovereignty, Devolution and Independence* (Tuckwell Press, 2000) 12-21.

⁵ Thomas Babington Macaulay (เชิงอรรถที่ 2) 108, 1027, 1047, 1260.

⁶ Walter Bagehot, *The English Constitution* (Paul Smith ผู้ปรับปรุง, Cambridge University Press 2001, 2004) 37, 41, 59, 60, 64, 218.

⁷ อ้างอิง, 130, 177, 179.

‘*La monarchie constitutionnelle*’ ถูกใช้ครั้งแรกโดยนักเขียนชาวฝรั่งเศสชื่อ William Dupré ในปี ค.ศ. 1801 แต่ Bogdanor ไม่ได้ใส่เชิงอรรถอ้างอิงว่าเขาทราบได้อย่างไรว่า Constitutional Monarchy ที่มาจากภาษาฝรั่งเศส ‘*La monarchie constitutionnelle*’ มาจาก Dupré อีกทั้งยังไม่ปรากฏรายการหนังสือหรืองานของ Dupré ในบรรณานุกรมของ Bogdanor ด้วย

ข้อความในหนังสือของ Vernon Bogdanor ในประเด็นนี้คือ

“The term ‘Constitutional Monarchy’ seems first to have been used by a French writer, W. Dupré, who wrote in 1801 of ‘*La monarchie constitutionnelle*’ and ‘*Un roi constitutionnelle*’.”⁸ (the Constitutional Monarchy and the first constitution/ผู้เขียน)

จากความช่วยเหลือของคุณุทยา ญัตตรกุล⁹ ในการค้นคว้าเอกสารต้นฉบับของ Dupré ทำให้ผู้เขียนทราบว่า คำว่า Constitutional Monarchy อยู่ในหนังสือของ W. Dupré ชื่อ *The Neological French Dictionary, containing Words of New Creation, Not to found in any French and English Vocabulary Hitherto Published; including Those added to the Language by the Revolution and the Republic (1801)*¹⁰ ซึ่งแปลความได้ว่า “พจนานุกรมภาษาฝรั่งเศสแบบนีโอโลจิคัล ซึ่งประกอบด้วยคำศัพท์เกี่ยวกับการสร้างสรรค์ใหม่ ซึ่งไม่พบในคำศัพท์ภาษาฝรั่งเศสและภาษาอังกฤษใด ๆ ที่เคยตีพิมพ์มาก่อน รวมถึงคำศัพท์ที่เพิ่มเข้ามาในภาษาอังกฤษจากการปฏิวัติและการเกิดสาธารณรัฐ” คำว่า neology หมายถึง “การใช้คำหรือสำนวนใหม่หรือคำที่กำหนดไว้ในความหมายใหม่หรือแตกต่างออกไป” (the use of a new word or expression or of an established word in a new or different sense)¹¹ นอกจากนี้หนังสือเล่มนี้จะเป็นพจนานุกรมเล่มแล้ว ยังได้นำเสนอระบบซึ่งตวงวัดแบบใหม่ในระบบเมตริก รวมทั้งระบบเหรียญเงินใหม่ด้วย และในภาพรวมของหนังสือเล่มนี้จะเป็นการก่อตัวของความทรงจำเกี่ยวกับการปฏิวัติฝรั่งเศส และประวัติศาสตร์การปฏิวัติโดยสังเขป รวมทั้งพรรณนาของสาธารณรัฐและเกร็ดเรื่องราวต่าง ๆ หนังสือเล่มนี้เกิดจากการที่ที่ประชุมสภาแห่งชาติ (สถาปนาปฏิวัติของประชาชน/ by a Decree of the National Convention in 1795) ได้ตราเป็นกฎหมายในปี ค.ศ. 1795 ให้มีการจัดทำพจนานุกรมต่อยอดจากพจนานุกรมแห่งสถาบันวิชาการแห่งฝรั่งเศสที่ตีพิมพ์ในปารีส ในปี ค.ศ. 1798¹² และหนังสือพจนานุกรมของ Dupré จัดทำเสร็จและตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1801

⁸ Vernon Bogdanor (เชิงอรรถที่ 1) 1.

⁹ ญุทยา ญัตตรกุล จบปริญญาตรี รัฐศาสตร์ที่ Paris 1 Sorbonne และปริญญาโท ประวัติศาสตร์ สังคมศาสตร์ที่ Inalco (เกียรตินิยมอันดับ 1) ปัจจุบันเป็นนักศึกษาปริญญาเอกที่ Sciences Po Paris.

¹⁰ W. Dupré, *Lexicographia-Neologica Gallica; The Neological French Dictionary* (Thomas Baylis, Greville Street and Hatton Garden 1801).

¹¹ Merriam-Webster, ‘Neology’ (Merriam-Webster.com Dictionary) <<https://www.merriam-webster.com/dictionary/neology>> สืบค้นเมื่อ 11 กุมภาพันธ์ 2569.

¹² W. Dupré (เชิงอรรถที่ 10).

ในหนังสือ *Lexicographia-Neologica Gallica; The Neological French Dictionary* ที่ตีพิมพ์เผยแพร่ตามคำสั่งของรัฐสภาในปี ค.ศ. 1801 คำว่า Constitutional Monarchy ปรากฏอยู่ในหน้า 250 ภายใต้การอธิบายคำศัพท์ *La Révolution Française* (the French Revolution/ การปฏิวัติฝรั่งเศส) โดย Dupré ได้เขียนถึงคำ Constitutional Monarchy ไว้ในย่อหน้าที่สี่ และย่อหน้าที่ห้าของคำอธิบายศัพท์ *La Révolution Française* โดย Dupré ได้อธิบายคำว่า *La Révolution Française* (the French Revolution) ไว้ดังนี้

การปฏิวัติครั้งแรกในปี ค.ศ. 1789¹³ ที่เกิดขึ้นจากพระมหากษัตริย์ที่สวรรคตไปแล้ว (พระเจ้าหลุยส์ที่สิบหก/ผู้เขียน)¹⁴ การปฏิวัตินี้ได้เปลี่ยนแปลงจากรูปแบบการปกครองโดยพระมหากษัตริย์ (kingly government) ไปสู่ **Constitutional Monarchy** กล่าวคือ เป็นการปกครองของพระมหากษัตริย์ตามรัฐธรรมนูญ (the government of a king, according to a constitution) ประชาชนฝรั่งเศสเห็นว่า การปฏิวัตินี้เป็นผลของยุคสมัย (a work of ages) และเป็นผลงานแห่งพลังภูมิปัญญาเท่าที่มีอยู่ในขั้นตอนนี้ พระเจ้าหลุยส์ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้ฟื้นฟูเสรีภาพของประชาชน กลับคืนมา ที่ประชุมสภาแห่งชาติ (the national assembly) หลังจากที่ได้จัดองค์การบริหารงานราชการแผ่นดินในทุกสาขาขึ้นใหม่ที่ส่งผลอยู่เป็นเวลา 2 ปี 4 เดือน 25 วัน ได้ตรากฎหมายให้การปฏิวัติครั้งแรกสมบูรณ์และสิ้นสุดลง (นั่นคือ การประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ค.ศ. 1791 เมื่อวันที่ 14 กันยายน ร่างเสร็จวันที่ 3 กันยายน ค.ศ. 1791/ผู้เขียน)¹⁵ แต่ Constitutional Monarchy ของฝรั่งเศสที่เริ่มขึ้นในปี ค.ศ. 1791 แตกต่างจาก Constitutional Monarchy ของอังกฤษ เพราะอังกฤษไม่มีรัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษร แต่ระบอบพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญของฝรั่งเศสเป็นระบอบที่มีรัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษร แต่กระนั้น ฝรั่งเศสก็หาใช่ประเทศแรกที่เข้าสู่ระบอบพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษร ประเทศแรกที่เข้าสู่ระบอบพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษรคือ สวีเดน ซึ่งเริ่มขึ้นในปี ค.ศ. 1718 และมีรัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษรที่จำกัด

¹³ Dupré อธิบายว่า การปฏิวัติฝรั่งเศส “เริ่มจากช่วงสี่ปีแรกที่ได้ก่อให้เกิดสองการปฏิวัติใหญ่ (two principal revolutions)” ดูเพิ่มเติมใน W. Dupré (เชิงอรรถที่ 10) 250.

¹⁴ หนังสือเล่มนี้เริ่มจัดทำในปี ค.ศ. 1795 และเสร็จสมบูรณ์ในปี ค.ศ. 1801 หลังจากที่พระเจ้าหลุยส์ฯ ถูกพิพากษาตัดสินสำเร็จโทษบนพระเศียรในวันที่ 21 มกราคม ค.ศ. 1793.

¹⁵ ย่อหน้าต่อไป Dupré ได้กล่าวว่า “การปฏิวัติครั้งสุดท้ายนี้เปรียบเสมือนการระเบิดของภูเขาไฟ และไม่เพียงแต่ต้นสะเทือนฝรั่งเศสเท่านั้น แต่ยังสั่นคลอนทั่วทั้งยุโรป ไฟที่ลุกไหม้นั้นไม่ได้ดับลงจนกว่าจะเกิดกระแสแห่งการประนีประนอมพอประมาณ (moderatism) และจิตวิญญาณแห่งการปฏิวัติและต่อต้านการปฏิวัติก็ถูกเผาผลาญสิ้นไป” ดูเพิ่มเติมใน W. Dupré (เชิงอรรถที่ 10) 250-251.

พระราชอำนาจพระมหากษัตริย์ในปี ค.ศ. 1720 หลังจากที่สวีเดนอยู่ภายใต้ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ในช่วงสั้น ๆ ระหว่าง ค.ศ. 1680-1718 โดย ณ ขณะนั้น ยังไม่มีคำว่า Constitutional Monarchy แต่มีคำว่า Limited Monarchy แล้ว¹⁶

ต่อไป ผู้เขียนจะกล่าวถึงการกำเนิดระบอบพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษรของสวีเดน

ก่อนหน้าที่สวีเดนจะเข้าสู่ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในศตวรรษที่สิบเจ็ด ในศตวรรษที่สิบหก สวีเดนได้ก้าวสู่การมีบทบาทสำคัญยิ่งในยุโรป Gustav II พระมหากษัตริย์สวีเดนได้พิชิตดินแดนหลายแห่งบริเวณคาบสมุทรบอลติก และจากสงครามสามสิบปี (the Thirty Years' War 1618-1648)¹⁷ ได้ทำให้สวีเดนไม่เพียงแต่เป็นผู้นำของโปรเตสแตนต์ในยุโรป แต่สวีเดนได้กลายเป็นจักรวรรดิของยุโรป ด้วย ผลของการผสมเชื่อมโยงของการขยายอำนาจและดินแดน ชัยชนะจากการทำศึกสงคราม การตั้งทรัพยากรเข้าร่วมศูนย์ บุคลิกภาพของพระมหากษัตริย์ในศตวรรษที่สิบเจ็ดได้ก่อให้เกิดราชาธิปไตยแบบผสมที่เข้มแข็งขึ้น ซึ่งมักจะถูกเรียกว่า “สมบูรณาญาสิทธิราชย์สวีเดน”

¹⁶ คำว่า Limited Monarchy ปรากฏขึ้นครั้งแรกในช่วงกลางทศวรรษ 1600 หลักฐานที่เก่าแก่ที่สุดของการใช้คำนี้เริ่มตั้งแต่ ค.ศ. 1643 ในงานเขียนของ Dudley Digges นักเขียนทางการเมืองที่เป็นผู้สนับสนุนราชวงศ์ (royalist) ดูเพิ่มเติมใน ‘limited monarchy’ (Oxford English Dictionary (OED)), <https://www.oed.com/dictionary/limited-monarchy_n?tab=factsheet# 194572698100> สืบค้นเมื่อ 11 กุมภาพันธ์ 2569. ส่วนความคิดแรกเริ่มเกี่ยวกับ Limited Monarchy สามารถย้อนกลับไปได้ตั้งแต่ศตวรรษที่สิบสามในความคิดของ Henry de Bracton (ค.ศ. 1210–1268) และพัฒนาชัดเจนขึ้นในเชิงทฤษฎีการเมืองในศตวรรษที่สิบห้าในงานของ Sir John Fortescue (ค.ศ. 1394–1476) โปรดดู Michael Mendle, *Dangerous Positions: Mixed Government, the Estates of the Realm, and the Making of the Answer to the xix propositions* (the University of Alabama Press 1985) 42, 59.

¹⁷ สงครามสามสิบปี เกิดจากความขัดแย้งทางศาสนาที่เริ่มขึ้นในจักรวรรดิโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ (Holy Roman Empire) เป็นการทำสงครามระหว่างฝ่ายคาทอลิก (นำโดยจักรพรรดิแห่งราชวงศ์ Habsburg) และฝ่ายโปรเตสแตนต์ (เจ้าผู้ครองรัฐต่าง ๆ ในเยอรมนี) ฝรั่งเศสเป็นประเทศคาทอลิก แต่กลับเข้าข้างฝ่ายโปรเตสแตนต์ เพื่อสกัดกั้นอำนาจของราชวงศ์ Habsburg ที่ล้อมรอบฝรั่งเศสอยู่ (สเปนและออสเตรีย) สวีเดนภายใต้พระเจ้ากุสตาฟุส ออดอล์ฟ (Gustavus Adolphus) เข้ามาช่วยฝ่ายโปรเตสแตนต์และปฏิรูปการทหารจนกลายเป็นมหาอำนาจใหม่ สงครามยุติลงด้วยสนธิสัญญา ซึ่งมีความสำคัญทางกฎหมายระหว่างประเทศอย่างมาก โปรดดู G. Parker, *The Thirty Years' War* (พิมพ์ครั้งที่ 2, Routledge 1977) 1–22, 155–184

แต่ยุคทองของสมบูรณาญาสิทธิราชย์สวีเดน^{18,19} ดังกล่าวมีอายุอยู่ไม่ได้ยาวนาน มหาสงครามทางเหนือได้ทำให้การขยายอำนาจของสวีเดนต้องสิ้นสุดลงและรวมถึงการครองความเป็นเจ้า (hegemony) ในตอนเหนือของยุโรปด้วย หลังจากการพ่ายแพ้อย่างใหญ่หลวง ไม่เพียงสวีเดนจะต้องสูญเสียดินแดนที่มั่งคั่งอย่าง Livonia, Ingria, Estonia และหลายส่วนของฟินแลนด์และส่วนของ Pomerania ให้รัสเซีย ทั้งการสวรรคตของพระเจ้า Charles XII ได้ก่อให้เกิดวิกฤตทางการเมืองที่ร้ายแรง²⁰ “สมบูรณาญาสิทธิราชย์” สวีเดนได้สิ้นสุดลง และได้เกิดระบอบราชาธิปไตยภายใต้รัฐสภา/รัฐธรรมนูญ (parliamentary monarchy) ที่ไม่มีประเทศใดในยุโรปในศตวรรษที่สิบแปดจะเสมอเหมือน และถือเป็นประเทศแรกที่มีระบอบราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญที่เป็นลายลักษณ์อักษร ผลที่เกิดขึ้นคือ อำนาจทางการเมืองอยู่ในมือของการรวมตัวกันของฐานันดรทั้งสี่แห่งราชอาณาจักร (Riksdag หรือ Diet ในภาษาอังกฤษ) และโดยเฉพาะอย่างยิ่งอยู่ในมือของ

¹⁸ ผู้เขียนเห็นว่า ภายใต้กรอบแนวคิดเรื่องการปกครองแบบผสม (Mixed Constitution) ระบอบที่เรียกว่า สมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่หมายถึงพระมหากษัตริย์มีพระราชอำนาจอันสมบูรณ์นั้น ไม่เคยเกิดขึ้นได้จริง และการอุบัติขึ้นของคำว่า สมบูรณาญาสิทธิราชย์นั้น มีความหมาย หมายถึง การมีพระราชอำนาจเหนืออำนาจของศาสนจักรที่โรม โปรดดู John Plamenatz, *The Doctrine of Absolute Monarchy by Divine Right in John Plamenatz, Man and Society: Political and Social Theories from Machiavelli to Marx Volume One From the Middle Ages to Locke, A New Edition* (revised by M.E. Plamenatz and Robert Wokler, Longman 1992) 233-252 และ เอกลักษณ์ ไชยภูมิ, ‘ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (Absolute Monarchy): ทฤษฎีและความเป็นจริง’ ใน เอกลักษณ์ ไชยภูมิ (บรรณาธิการ) *กษัตริย์ รัฐสภา ประชาชน: สถาบันและความคิดทางการเมืองในศตวรรษที่ 17* (สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2567) 19-27.

¹⁹ Elise M. Dermineur, (2017) *Gender and Politics in Eighteenth-Century Sweden* (Sweden International Relations and the European Atlantic World, 1660-1830, Routledge 2017) 54.

²⁰ เพิ่งอ้าง, 54.

ฐานันดรอภิชน^{21,22} และเป็นระบอบราชาธิปไตยภายใต้รัฐสภาที่พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์มีน้อยมากหรือถูกจำกัดอย่างมาก²³

การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองในปี ค.ศ. 1718 ของสวีเดน เกิดจากการขึ้นสู่อำนาจของพวกอภิชน พวกอภิชนได้ใช้อำนาจสถาปนาตรรกะการปกครองที่ดำรงอยู่ก่อนหน้านี้และสถาปนารัฐธรรมนูญ ค.ศ. 1720 ขึ้น โดยระบอบการปกครองที่ถูกยกเลิกไปนั้นคือ ระบอบ “สมบูรณาญาสิทธิราชย์” ของสวีเดนที่เริ่มปรากฏชัดเจนตั้งแต่ปี ค.ศ. 1680 และสิ้นสุดลงในปี ค.ศ. 1718 รวมเวลา 38 ปี และหลังจากยุคสมบูรณาญาสิทธิราชย์ รัฐธรรมนูญ ค.ศ. 1720 และรูปแบบการปกครองที่ได้รับการสถาปนาขึ้นใหม่ภายใต้รัฐธรรมนูญ ค.ศ. 1720 ได้นำสวีเดนเข้าสู่ยุคที่ได้รับการขนานนามว่า

²¹ ในระบบสภานันดรสวีเดน (*Riksdag*) ในศตวรรษที่ 18 ประกอบไปด้วยฐานันดรทั้งสี่ (*Riksdag of the Four Estates*) ได้แก่ ขุนนาง นักบวช ชาวเมือง/พ่อค้า และชาวนา แต่ละฐานันดรจะมีการประชุมสภาแยกกัน และเมื่อถึงเวลาที่จะมีประชุมร่วมกัน ขุนนางและนักบวชจะถือว่าเป็นอภิชน ส่วนชาวเมือง/พ่อค้าและชาวนาจะไม่ถือเป็นอภิชน และอภิชนที่เป็นขุนนางหรือฐานันดรอภิชนขุนนาง (*Estate of Nobility* หรือ *Adelsståndet*) ถือเป็นสภาที่มีอำนาจและอิทธิพลมากที่สุดในบรรดาสภาทั้งสี่ในช่วงยุคแห่งเสรีภาพ (ค.ศ. 1719–1772) ฐานันดรนี้ได้ปกครองสวีเดนอย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ถูกลดทอนลงจนเป็นเพียงประมุขในนามเท่านั้น โปรดดู Michael Roberts, *The Age of Liberty: Sweden 1719-1772* (Cambridge University Press 1986) 65–82, 101–115. ส่วนความเป็นมาของกำเนิดอภิชนขุนนางและฐานันดรอภิชนขุนนาง โปรดดู ไชยันต์ ไชยพร, *ประเพณีการปกครองของสวีเดน สภาท้องถิ่น (ting) สิทธิในการเลือกพระมหากษัตริย์ เสรีภาพและการปกครองตนเองของชาวนา (the Many)* (e-book, สถาบันพระปกเกล้า 2567) 23–30, 47–52. และ ไชยันต์ ไชยพร, *เส้นทางสู่ประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญของสวีเดน ระหว่างศตวรรษที่สิบถึง ค.ศ. 1290* (e-book, สถาบันพระปกเกล้า 2567) 63–76. ส่วนกำเนิดสภานันดรหรือ Riksdag ที่ประชุมกันที่ Argöba ในปี ค.ศ. 1435 โปรดดู John J. Murray, ‘The Peasant Revolt of Engelbrekt Engelbrektsson and the Birth of Modern Sweden’ (1947) 3 *The Journal of Modern History* 193, 196. และ ไชยันต์ ไชยพร, *เส้นทางสู่ประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญของสวีเดน: สองศตวรรษแห่งการเปลี่ยนแปลงจากอภิชนาธิปไตยแบบผสม regimen politicum สู่สหภาพคาลมาร์, การปลดแอก และการเริ่มเข้าสู่รัฐสมัยใหม่ระหว่าง ค.ศ. 1350-1523* (e-book, สถาบันพระปกเกล้า 2569) อยู่ระหว่างการจัดทำ.

²² Elise M. Dermineur (เชิงอรรถที่ 19) 2.

²³ Elise M. Dermineur (เชิงอรรถที่ 19) 56.

“ยุคแห่งเสรีภาพ” (the Age of Liberty/*frihetstiden*) หรือ “ยุคแห่งเสรีภาพทางการเมือง” (The Period of Political Liberty)²⁴

การเปลี่ยนแปลงการเมืองการปกครองสวีเดน ค.ศ. 1718: การสิ้นสุดสมบูรณาญาสิทธิราชย์ และการขึ้นสู่อำนาจของพวกอภิชนและสภานิติบัญญัติ

สาเหตุหลักประการหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงการปกครองหรือเปลี่ยนรัฐบาลของประเทศต่าง ๆ โดยทั่วไปคือ สงคราม อันได้แก่ การพ่ายแพ้สงคราม หรือ การวิตกกังวลว่าจะพ่ายแพ้สงคราม และการพ่ายแพ้สงครามหรือการวิตกกังวลว่าจะแพ้สงครามอาจจะเป็นปัจจัยที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองหรือเป็นเพียงเปลี่ยนแปลงตัวผู้ปกครองก็ได้

²⁴ จากการศึกษาของ Michael Roberts พบว่า คำว่า “ยุคแห่งเสรีภาพ” (The Age of Liberty) นี้ นอกจากจะเป็น คำที่นักประวัติศาสตร์ใช้อธิบายช่วงเวลาระหว่าง ค.ศ. 1719-1772 ของสวีเดนแล้ว คนในสมัยนั้นเองก็ยังใช้ คำดังกล่าวนี้เรียกช่วงเวลาดังกล่าวด้วย โดยคนในสมัยนั้นจะใช้คำว่า *frehetstidehvarfwet* โปรดดู Sten Landahl, *Bondestandets riksdagsprotokoll* 12 (Stockholm, 1978) 415 อ้างถึงใน Michael Roberts, *The Age of Liberty: Sweden 1719-1772* (2nd Edition, Cambridge University Press 2002) 59. ผู้เขียน พบว่า นักวิชาการทั้งหมดตามรายนามที่ปรากฏในเชิงอรรถที่เรียงตามลำดับเวลาการตีพิมพ์จะใช้คำว่า “the Age of Liberty” ยกเว้น Cronholm จะใช้ว่า “the Period of Political Liberty” ดูเพิ่มเติม Neander N. Cronholm, *A History of Sweden: From the Earliest Times to the Present Day Volume II* (self-published by the author in Chicago, New York and London 1902) 103; Dankwart Alexander Rustow, *The Politics of Compromise: A Study of Parties and Cabinet Government in Sweden* (Princeton University Press 1955) 12; Ingvar Andersson, (1956), *A History of Sweden [Sveriges historia]* (Carolyn Hannay ผู้แปล, Weidenfeld and Nicolson 1962) 248; Ingvar Andersson, ‘Early Democratic Traditions in Scandinavia’ ใน Joseph Albert Lauwerys (บรรณาธิการ) *Scandinavian Democracy: Development of Democratic Thought and Institutions in Denmark, Norway and Sweden* (Danish Institute 1958) 69; Irene Scobbie, *Sweden* (Ernest Benn 1972) 54; Franklin D. Scott, *Sweden: The Nation’s History, the Swedish American Historical Society* (University of Minnesota Press 1977) 237; T.K. Derry, *A History of Scandinavia: Norway, Sweden, Denmark, Finland, Iceland* (George Allen & Unwin 1979) 165; H. Arnold Barton, *Scandinavia in the Revolutionary Era, 1760-1815* (University of Minnesota Press 1986) 33; Michael Roberts (เชิงอรรถที่ 24) 1; Roger D. Congleton, ‘An Overview of Swedish Constitutional History’ ใน Roger D. Congleton (บรรณาธิการ) *Improving Democracy Through Constitutional Reform: Some Swedish Lessons* (Kluwer Academic Publishers 2003) 22; Charlotta Woff, *Noble conceptions of politics in eighteenth-century Sweden (ca 1740-1790)* (Finnish Literature Society 2008) 1; Michael Bregnsbo, ‘The Scandinavian Kingdoms’ ใน Peter H. Wilson (บรรณาธิการ) *A Companion to Eighteenth-Century Europe* (Blackwell 2008) 285; H. Arnold Barton, *Essays on Scandinavian History* (Southern Illinois University Press 2009) 8; Lars-Goran Malmberg, ‘Constitutional amendment in Sweden’ ใน Xenophon Contiades (บรรณาธิการ) *Engineering Constitutional Change: A Comparative Perspective on Europe, Canada, and the USA* (Routledge 2013) 327.

ปรากฏการณ์ที่การพ่ายแพ้สงครามเป็นปัจจัยที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง การปกครองไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการปกครองหรือตัวบุคคลปรากฏให้เห็นชัดเจนในยุคกรีกและโรมันโบราณ ที่ในช่วงเวลานั้น นครรัฐต่าง ๆ มิได้อยู่ภายใต้รูปแบบการปกครองเดียวกันเหมือนอย่างในช่วงยุคกลางจนถึงต้นยุคสมัยใหม่ในยุโรปที่ประเทศส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมดจะปกครองภายใต้รูปแบบราชาธิปไตย ซึ่งการพ่ายแพ้สงครามของประเทศในยุโรปในช่วงระหว่างยุคกลางจนถึงต้นสมัยใหม่ ไม่ได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงระบอบหรือรูปแบบการปกครอง แต่ส่วนใหญ่จะเปลี่ยนเพียงตัวบุคคลเท่านั้น แต่หลังจากยุคต้นสมัยใหม่เป็นต้นไป ได้เกิดรูปแบบการปกครองที่ขึ้นมาท้าทายราชาธิปไตย อันได้แก่ รูปแบบการปกครองแบบสาธารณรัฐสมัยใหม่และการปกครองที่พระมหากษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ ทำให้การพ่ายแพ้สงครามในช่วงดังกล่าวนี้ นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองได้

แต่อย่างทีกล่าวไปเกี่ยวกับกรณีของนครรัฐกรีกและโรมันโบราณ ในช่วงเวลาดังกล่าวตั้งแต่ศตวรรษที่เจ็ดและหกก่อนคริสตกาลเป็นต้นมา ยังไม่ปรากฏว่า มีรูปแบบการปกครองใดที่เป็นที่นิยมและมีอิทธิพลมากที่สุดที่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป ดังนั้น นครรัฐต่าง ๆ ในขณะนั้นจะมีประสบการณ์ที่เข้มข้นเกี่ยวกับความขัดแย้งแตกต่างในเรื่องรูปแบบการปกครอง นครรัฐต่าง ๆ จะปกครองภายใต้รูปแบบการปกครองที่แตกต่างกันที่สามารถจำแนกได้ดังนี้คือ ราชาธิปไตย การปกครองของทรราช ฌอนาธิปไตย อภิชนาธิปไตยและประชาธิปไตย ดังนั้น เมื่อนครรัฐใดที่มีรูปแบบการปกครองแบบหนึ่งพ่ายแพ้สงครามแก่อีกนครรัฐหนึ่งที่มีรูปแบบการปกครองที่แตกต่างไป ผลลัพธ์ที่มักเกิดขึ้นคือการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองในนครรัฐที่เป็นฝ่ายพ่ายแพ้²⁵

²⁵ ปรากฏการณ์ดังกล่าวจะพบได้ในงานของ Herodotus และ Thucydides โดยในงานของ Herodotus จะกล่าวถึงการทำสงครามระหว่างกรีกทั้งหลายกับเปอร์เซีย ซึ่งชาวกรีกในนครรัฐต่าง ๆ ได้รวมตัวกันต่อสู้กับเปอร์เซีย นอกจากจะมีปัจจัยอื่น เช่น ปัจจัยทางเศรษฐกิจแล้ว ปัจจัยสำคัญคือปัจจัยทางการเมืองที่เปอร์เซียมีรูปแบบการปกครองที่แตกต่างไปจากของชาวกรีก โดยชาวกรีกในนครรัฐต่าง ๆ ที่แม้ว่าจะมีรูปแบบการปกครองที่แตกต่างกัน แต่ก็เห็นพ้องกันว่า รูปแบบการปกครองของเปอร์เซียเป็นรูปแบบการปกครองของทรราช ซึ่งเมื่อนครรัฐกรีกจำนวนไม่น้อยได้ผ่านประสบการณ์การปกครองภายใต้ทรราชมาก่อนในศตวรรษที่เจ็ดและหกก่อนคริสตกาล และในช่วงเริ่มแรก การปกครองของทรราชยังไม่ได้มีความหมายในแง่ลบสำหรับชาวกรีกโบราณ แต่ต่อมาหลังจากผ่านประสบการณ์การปกครองของทรราชไปได้ช่วงเวลาหนึ่ง และการปกครองของทรราชเริ่มเสื่อมลง ชาวกรีกในนครรัฐต่าง ๆ เริ่มมีแนวคิดที่เห็นว่า การปกครองของทรราชเป็นการปกครองที่เลวร้าย ดังนั้น ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดสงครามระหว่างชาวกรีกกับเปอร์เซียคือ ปัจจัยเรื่องรูปแบบการปกครองที่แตกต่างกัน อีกทั้งในงานของ Herodotus ยังได้กล่าวถึงข้อถกเถียงเกี่ยวกับรูปแบบการปกครองต่าง ๆ (the constitutional debate) ที่ดำรงอยู่ในช่วงเวลานั้น สะท้อนให้เห็นถึงปรากฏการณ์ของการมีรูปแบบการปกครองที่หลากหลายและยังไม่ได้มีเอกภาพในค่านิยมที่มีต่อรูปแบบการปกครองใดรูปแบบการปกครองหนึ่ง ส่วนงานของ Thucydides เป็นบันทึกเรื่องราวการทำสงครามระหว่างชาวกรีกด้วยกันเองหลังจากที่ได้ร่วมกันรบต่อสู้กับเปอร์เซียแล้ว นั่นคือ

อย่างไรก็ตาม การวิตกกังวลว่าจะพ่ายแพ้สงครามก็นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองของนครรัฐกรีกโบราณได้ด้วยเช่นกัน เพราะอย่างที่กล่าวไปแล้วว่านครรัฐกรีกโบราณไม่ได้อยู่ภายใต้อุดมการณ์ของรูปแบบการปกครองแบบเดียวกัน แต่ปกครองภายใต้รูปแบบการปกครองที่แตกต่างกัน และจากการที่มีรูปแบบการปกครองหลากหลายดังที่ได้กล่าวไป ผู้คนทั้งหมดหรือส่วนใหญ่ในแต่ละนครรัฐก็ไม่ได้มีเอกภาพในความนิยมต่อรูปแบบการปกครองที่ดำรงอยู่ของนครรัฐของตน แต่มักจะมีความเห็นต่างภายในนครรัฐอยู่เสมอ ดังนั้น ในยามที่มีศึกสงคราม หากนครรัฐของตนอยู่ในสภาพที่ย่ำแย่และโน้มเอียงที่จะแพ้สงคราม ก็มักจะมียุทธวิธีที่คิดหาว่า ความโน้มเอียงที่จะแพ้สงครามมาจากปัจจัยข้อบกพร่องที่เกิดจากตัวรูปแบบการปกครอง คนกลุ่มนี้ก็จะพยายามเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองที่ดำรงอยู่ไปสู่รูปแบบการปกครองอื่น และแน่นอนว่า การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองย่อมนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงตัวบุคคลหรือคณะบุคคลที่ทำการปกครองอยู่ขณะนั้น และจะนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงนโยบายต่างประเทศด้วย หรือไม่ก็มียุทธวิธีที่คิดหาว่า รูปแบบการปกครองที่ดำรงอยู่ก็นำไปสู่ความขัดแย้งกับอีกนครรัฐหนึ่งที่มีรูปแบบการปกครองที่แตกต่างกันแต่เป็นรูปแบบการปกครองที่กลุ่มคนในนครรัฐนิยม ส่งผลให้กลุ่มคนดังกล่าวทำการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองที่ใช้อยู่ในนครรัฐของตนไปเป็นรูปแบบการปกครองแบบเดียวกันกับนครรัฐที่กำลังทำสงครามด้วย โดยหวังว่าจะนำมาซึ่งการยุติสงครามที่กำลังเกิดขึ้น²⁶

ในการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองของสวีเดน ค.ศ. 1718 สงครามเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญของการสิ้นสุดระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ สงครามที่ว่านี้คือ “มหาสงครามทางเหนือ” (the Great Northern War)²⁷ ที่เกิดขึ้นระหว่าง ค.ศ. 1700-1721 อันเป็นความขัดแย้งระหว่าง

สงครามระหว่างเอเธนส์กับสปาร์ตา และเช่นกัน นอกจากปัจจัยด้านเศรษฐกิจแล้ว ปัจจัยด้านรูปแบบการปกครองก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดสงครามที่ยืดเยื้อยาวนานเกือบสามสิบปี โดยเอเธนส์ปกครองด้วยรูปแบบประชาธิปไตย ส่วนสปาร์ตปกครองด้วยรูปแบบการปกครองที่โน้มเอียงไปในแบบอภิชนาธิปไตย โดยทั้งสองนครรัฐต่างช่วงชิงกันเป็นมหาอำนาจในหมู่นครรัฐกรีกทั้งหลายที่แต่เดิมสปาร์ตาเคยเป็นผู้นำของนครรัฐกรีกในการต่อสู้กับเปอร์เซีย การทำสงครามระหว่างเอเธนส์และสปาร์ตาได้ส่งผลกระทบต่อรูปแบบการปกครองในนครรัฐต่าง ๆ จากการที่แต่ละฝ่ายพยายามขยายอำนาจของตนไปยังนครรัฐอื่น ๆ เพื่อช่วงชิงความได้เปรียบและครองความเป็นเจ้า (hegemony) และโดยส่วนใหญ่แล้ว นครรัฐใดที่มีรูปแบบการปกครองที่แตกต่างไปจากเอเธนส์หรือสปาร์ตาก็มักจะเกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองให้เป็นรูปแบบการปกครองของฝ่ายที่สามารถพิชิตได้ โปรดดู Herodotus, *Herodotus : the Histories [Historíai]* (John M. Marincola & Aubrey De Selincourt ผู้แปล, Penguin Books 1996). และ Thucydides, *History of the Peloponnesian War [Historia belli Peloponnesiaci]* (Rex Warner ผู้แปล, Penguin Classics 1963).

²⁶ อย่างที่เกิดการขัดแย้งแตกแยก (stasis) ในนครรัฐต่าง ๆ กรณีที่มักจะนำมากล่าวถึงเสมอคือ “การปฏิวัติที่นครคอซึรา” (the Corcyra Revolution) โปรดดู Thucydides (เชิงอรรถที่ 25).

²⁷ Liana Miate, ‘The Great Northern War’ (World History Encyclopedia, 2 พฤศจิกายน 2566) <https://www.worldhistory.org/Great_Northern_War/> สืบค้นเมื่อ 19 กุมภาพันธ์ 2569.

กลุ่มประเทศที่รวมตัวกันภายใต้การนำของรัสเซียที่ทำสงครามกับสวีเดน และฝ่ายต่อต้านสวีเดน ประสบความสำเร็จในการทำลายจักรวรรดิสวีเดนที่ครองอำนาจสูงสุดเหนือยุโรปกลาง ยุโรปเหนือ และตะวันออก โดยประเทศที่รวมตัวกันโค่นจักรวรรดิสวีเดน ได้แก่ รัสเซีย เดนมาร์ก-นอร์เวย์ โปแลนด์-ลิทัวเนีย บริเตนใหญ่ฯ การตัดสินใจทำสงครามภายใต้ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ขึ้นอยู่กับเอกบุคลผู้เป็นพระมหากษัตริย์เป็นสำคัญและไม่มีผู้ใดจะทัดทานได้ แต่จากการรวมตัวกันของหลายประเทศภายใต้การนำของรัสเซีย การตัดสินใจเข้าสู่มหาสงครามทางเหนือของสวีเดนนั้น ถือเป็นการตัดสินใจที่สุ่มเสี่ยงและทะเยอทะยานอย่างยิ่ง และพระมหากษัตริย์ผู้ตัดสินใจนำสวีเดน เข้าสู่สงครามดังกล่าวคือ Charles XII พระมหากษัตริย์สวีเดนผู้ทรงเป็นนักรบที่ยิ่งใหญ่และไม่สนพระทัยในชีวิตสมรสหรือความเพลิดเพลินต่าง ๆ ตามที่ผู้อยู่ในสถานะของพระมหากษัตริย์ทั่วไปจะสามารถทำได้ตามปรารถนา แต่ตลอดชีวิตของ Charles XII พระองค์ทรงมุ่งมั่นกับการทำสงครามเพื่อความยิ่งใหญ่ของสวีเดน ในการเข้าสู่มหาสงครามทางเหนือ พระองค์ทรงต้องการจะบูรณาการและขยายความเป็นจักรวรรดิของสวีเดนออกไป จนมีผู้กล่าวว่า พระองค์ทรงปรารถนาจะให้คาบสมุทรบอลติก (the Baltic) เป็นทะเลสาบแห่งหนึ่งของสวีเดน²⁸

แต่ผลลัพธ์กลับลงเอยด้วยความหายนะอย่างใหญ่หลวง สวีเดนต้องสูญเสียผู้คนไปถึงหนึ่งในสามของประชากรทั้งหมด เศรษฐกิจต้องย่ำแย่ต่อเนื่องเป็นเวลาหลายทศวรรษ สูญเสียดินแดนในแถบทะเลบอลติกไปทั้งหมดยกเว้นฟินแลนด์ และเมื่อ Charles XII เสด็จสวรรคตในวันที่ 30 พฤศจิกายน ค.ศ. 1718 การพ่ายแพ้สงครามของสวีเดนได้นำมาซึ่งความหนายแห่งต่อระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ที่พระมหากษัตริย์ทรงพระราชสิทธิ์และพระราชอำนาจเด็ดขาดในการตัดสินใจนำพาประเทศเข้าสู่สงคราม ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์สวีเดนจึงตกอยู่ในสภาพที่ไร้ความนิยมอย่างถึงที่สุด ยิ่งกว่านั้น พระองค์ยังไม่ทรงมีพระราชโอรสและพระราชธิดาที่จะสืบราชสันตติวงศ์ด้วย²⁹

จากข้างต้น จึงกล่าวได้ว่า เงื่อนไขของการสิ้นสุดระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์สวีเดนมีสาเหตุสำคัญสองประการ นั่นคือ

หนึ่ง การสั่งสมปัญหาความไม่พอใจที่มีต่อระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ที่เกิดขึ้นในช่วงที่มีพระมหากษัตริย์บางพระองค์ที่ทรงปกครองตามอำเภอใจและมีความทารุณโหดร้าย แม้ว่าในรัชสมัยของ Charles XI ที่สวีเดนได้เข้าสู่ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ พระองค์จะทรงได้รับความนิยมจากประชาชน อีกทั้งระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในรัชสมัยของพระองค์ยังให้ความสำคัญกับระบบสภาอยู่ในระดับหนึ่ง แต่ก่อนหน้านั้นก็มีพระมหากษัตริย์ในช่วงที่การปกครองสวีเดนกำลังพัฒนาไปสู่

²⁸ Dankwart Alexander Rustow (เชิงอรรถที่ 24) 11; Franklin D. Scott (เชิงอรรถที่ 24) 237; H. Arnold Barton (เชิงอรรถที่ 24) 32.

²⁹ เพิ่งอ้าง.

ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์อย่าง Erik XIV (ครองราชย์ ค.ศ. 1560-1568) ได้ทรงปกครองโดยใช้พระราชอำนาจตามอำเภอใจและทารุณโหดร้าย ทำให้ผู้คนเกิดความไม่พอใจองค์พระมหากษัตริย์และรวมทั้งการปกครองในรัชสมัยของพระองค์³⁰ และเมื่อสวีเดนเข้าสู่สมบูรณาญาสิทธิราชย์ภายใต้ Charles XII แม้ว่าพระองค์จะไม่ได้เป็นพระมหากษัตริย์ที่ปกครองอย่าง Erik แต่จากความพยายามทำสงครามอย่างไม่มีที่สิ้นสุดเพื่อรักษาและขยายความยิ่งใหญ่ของจักรวรรดิสวีเดน ทำให้พระองค์นำสวีเดนเข้าสู่สงครามตลอดเวลาสองทศวรรษ อีกทั้งการทำสงครามดังกล่าวนี้ในที่สุดก็ประสบความล้มเหลว นำมาซึ่งปัญหาทางเศรษฐกิจ ตลอดจนการสูญเสียประชากรเป็นจำนวนมากถึงหนึ่งในสามของประชากร นั่นคือ จากสามล้านเหลือสองล้านคน ทำให้ประชาชนทั่วไปเริ่มหน่ายแหยง แม้ว่าคนสวีเดนจะยังคงความนิยมยกย่องในความเป็นวีรบุรุษและคุณธรรมขององค์พระมหากษัตริย์อยู่ แต่ตัวระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ได้กลายเป็นระบอบที่ไม่พึงปรารถนาของผู้คนสวีเดนอีกต่อไป แต่ไม่ได้หมายถึงความต้องการที่จะยกเลิกสถาบันพระมหากษัตริย์ไปเสียทีเดียว ขณะเดียวกันก็ไม่สามารถที่จะยับยั้งกระแสต่อต้านเอกาธิปไตย (autocracy) ที่กดทับอยู่ได้เช่นกัน³¹ ต่อประเด็นที่หนึ่งนี้ Michael Roberts ชี้ว่า นอกจากความหายนะที่เกิดจากพระมหากษัตริย์ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์แล้ว ตัวระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ของสวีเดนก็เป็นรูปแบบการปกครองที่แปลกแยกกับจารีตประเพณีในประวัติศาสตร์ของสวีเดนด้วย³² เพราะในยุคกลางสถาบันพระมหากษัตริย์สวีเดนดำรงอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ว่า ผู้ที่จะขึ้นครองราชย์ได้ต้องผ่านการเลือก (elective) โดยผู้ที่จะขึ้นครองราชย์จะถูกเลือกภายใต้เงื่อนไขต่าง ๆ โดยในบางครั้งบางคราวบรรดาอภิชนประสบความสำเร็จในการกำหนดตัวผู้ที่จะขึ้นครองราชย์ เช่น ในกรณีของ Gustav Vasa เองก็ขึ้นครองราชย์ในปี ค.ศ. 1523 ในฐานะพระมหากษัตริย์ที่ได้รับการเลือกจากอภิชน แต่ในช่วงศตวรรษที่สิบหก การขึ้นครองราชย์ไม่ได้อยู่ภายใต้เงื่อนไขของการเลือกของอภิชนเสียทั้งหมด ในปี ค.ศ. 1544 ภายใต้ข้อตกลงในการสืบราชสันตติวงศ์ (Succession Pact/*arvförning*) ฐานันดรต่าง ๆ (the Estates) ต่างเห็นพ้องกันว่า การสืบราชสันตติวงศ์ของสถาบันพระมหากษัตริย์ควรจะสืบทางสายโลหิต (hereditary) ในสายของผู้ชายในพระบรมวงศานุวงศ์แห่งราชวงศ์วาซา (Vasa) หรือถ้าจะพิจารณาในอีกมุมหนึ่งก็คือ บรรดาฐานันดรต่าง ๆ ได้ขยายการเลือกไปสู่องค์กรชั่วยาวหาผู้สืบสานที่เป็นพระราชโอรสทั้งหมดของ Gustav Vasa ข้อตกลงนี้อาจจะนำมาซึ่งผลเสียร้ายแรงที่เกิดจาก

³⁰ Michael Roberts, *The Early Vasas: A History of Sweden 1523-1611* (Cambridge University Press 1968) 207-215, 218-221; Paul Douglas Lockhart, *Sweden in the Seventeenth Century* (Palgrave Macmillan 2004) 11-13.

³¹ Michael Roberts (เชิงอรรถที่ 24) 1.

³² Michael Roberts (เชิงอรรถที่ 24) 1.

การที่บรรดาตัวแทนของชาติ (ตัวแทนของฐานันดรทั้งสี่ในรัฐสภา) จะสูญเสียโอกาสในการกำหนดเงื่อนไขข้อเรียกร้องต่าง ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนกับการยอมรับพิธีบรมราชาภิเษก นั่นคือ สิทธิใน “การยอมรับและยับยั้งถอดถอนพระมหากษัตริย์” (take and break kings) และอาจจะทำให้การสืบสานผ่านสายโลหิตนี้กลายเป็นระบอบราชาธิปไตยที่อำนาจไม่ถูกจำกัด (unlimited monarchy) ไปได้³³

แม้ว่าโดยประเพณีแล้ว พวกอภิชนชั้นสูงจะสามารถตรวจสอบถ่วงดุลพระมหากษัตริย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพจะยืนยันถึงแก่นของหลักในการเลือก ที่ปรากฏในข้อตกลงในการสืบราชสันตติวงศ์ (the Succession Pact) ค.ศ. 1544 แต่บรรดาผู้สืบราชสันตติวงศ์ของพระเจ้า Gustav Vasa ยืนยันว่าโดยแท้จริงแล้ว มันเป็นเรื่องของการยอมยกให้อย่างไม่มีเงื่อนไข (free donation) โดยพลกนิกรประชาชนที่ซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณ โดยพระมหากษัตริย์อาจจะสืบราชสมบัติได้โดยปราศจากข้อจำกัดดังกล่าว แต่ในทศวรรษ 1590 ความบังเอิญที่ Sigismund ผู้สืบราชสันตติวงศ์ต่อจาก John III เป็นโรมันคาทอลิก และเป็นพระมหากษัตริย์โปแลนด์ด้วย จึงได้กลายเป็นเงื่อนไขที่เปิดโอกาสให้ฟื้นคืนสิทธิของสภาฐานันดรที่ถูกกดทอนไปในปี ค.ศ. 1544 นั่นคือ สิทธิที่สภาฐานันดรจะใช้กฎบัตรบรมราชาภิเษก (the Accession Charter/*konungaforsakran*) ในปี ค.ศ. 1594 นั่นคือ Sigismund ถูกตั้งเงื่อนไขให้ยอมรับกฎบัตรบรมราชาภิเษกถึงจะเข้าพิธีบรมราชาภิเษกได้ ความกังวลหลักของพวกฐานันดรต่าง ๆ คือ ต้องการปกป้องสวีเดนจากความพยายามใด ๆ ที่จะยกเลิกการปฏิรูปทางศาสนา (the Reformation) ส่วนพวกอภิชนชั้นนำ (the great magnates) ในสภาบริหารราชการแผ่นดิน (the Council of State) มุ่งมั่นที่จะพยายามให้มีหลักประกันว่า แม้ว่าสถาบันพระมหากษัตริย์อาจจะสืบสายโลหิตแล้วก็ตาม แต่ไม่ใช่ว่าจะมีอำนาจได้ไม่จำกัด³⁴ และเมื่อได้เกิดการวางเงื่อนไขขึ้นเป็นครั้งแรกแล้ว ก็ได้กลายเป็นกฎกติกาที่ปฏิบัติตามกันมาเสมอ นั่นคือ พระมหากษัตริย์สวีเดนทุกพระองค์ นับจาก Sigismund จนถึง Gustav III จะต้องลงพระปรมาภิไธยในกฎบัตรบรมราชาภิเษก ก่อนที่จะขึ้นครองราชย์ มียกเว้นอยู่พระองค์เดียว นั่นคือ Charles XII ที่ตอนขึ้นครองราชย์ในปี ค.ศ. 1697 ไม่ได้ลงพระปรมาภิไธย หรือถูกร้องขอให้ลงพระปรมาภิไธย และพระองค์ก็ได้ทรงกล่าวสัตย์ปฏิญาณในพิธีบรมราชาภิเษก แต่พระองค์ทรงสวมมงกุฎด้วยพระหัตถ์ของพระองค์เอง ในขณะที่ก่อนหน้านี้ พระอัครสังฆราชจะเป็นผู้ทำพิธีสวม³⁵

³³ Michael Roberts (เชิงอรรถที่ 24) 2.

³⁴ Michael Roberts (เชิงอรรถที่ 24) 2.

³⁵ Michael Roberts (เชิงอรรถที่ 24) 2; Philip Line, *Kingship and State Formation in Sweden 1130-1290* (Koninklijke Brill NV 2007) 198; Erich Hoffmann, 'Eight: Coronation and Coronation Ordines in Medieval Scandinavia' ใน *Medieval and Early Modern Monarchic Ritual* (János M. Bak ผู้ปรับปรุง, University of California Press 1990) 137.

อย่างไรก็ตาม ในปี ค.ศ. 1611 ที่ Gustav II เสด็จขึ้นครองราชย์และทรงยอมรับเงื่อนไขในการทำสัตย์ปฏิญาณตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ แต่สังเกตได้ว่า หลังรัชสมัยของ Gustav II ความเคร่งครัดในการทำสัตย์ปฏิญาณตามกฎหมายรัฐธรรมนูญได้ลดน้อยลงในกรณีของ Christina และ Charles X แต่แม้เมื่อสถาบันพระมหากษัตริย์มีอำนาจสูงสุดและได้รับความนิยมในหมู่ประชาชนในรัชสมัยของ Charles XI ผู้คนก็ยังไม่ได้ละเลยหลักการเลือกพระมหากษัตริย์ (the elective principle) ที่ดำรงอยู่ในสำนักความทรงจำของผู้คนชาวสวีเดนอยู่เสมอ ดังจะเห็นได้จากกรณีการขึ้นครองราชย์ของ Christina ในปี ค.ศ. 1633 Axel Oxenstierna ได้เขียนบันทึกถึงกรณีการเสด็จขึ้นครองราชย์ของสมเด็จพระราชินีของ Christina ว่าเป็นไปตาม “ความถูกต้องตามหลักแห่งการแต่งตั้งโดยเอกฉันท์โดยสภาบริหารและสภานันดร” (in virtue of the unanimous designation of Council and Estates) แต่ในปี ค.ศ. 1634 Gabriel Gustavsson Oxenstierna น้องชายของ Axel Oxenstierna ได้แสดงความเห็นว่า “สภานันดรมีอำนาจที่จะเลือกพระมหากษัตริย์” (the Estates have power to elect a king) และต่อมาในทศวรรษ 1660 สภานันดรนักบวช (the Estates of Clergy) เรียกร้องสิทธิในการให้ความเห็นชอบต่อผู้ดำรงตำแหน่งสำคัญ (the great officers) ที่ทำหน้าที่สำเร็จราชการแทนพระองค์ ในช่วงที่พระมหากษัตริย์ยังไม่เจริญพระชันษาโดยอ้างว่า “เรามีสิทธิอำนาจในการเลือกและส่งเสริมพระมหากษัตริย์” (*eligendi Regem, quod majus videtur*) แต่ในการเสด็จขึ้นครองราชย์ของ Charles XII ในปี ค.ศ. 1697 ไม่มีการทำสัตย์ปฏิญาณและไม่ให้ความสำคัญต่อสภาบริหารและสภานันดร ถือเป็นการจงใจละเมิดจารีตประเพณีการปกครองอย่างรุนแรง และเป็นสัญญาณที่เห็นได้ชัดว่า ต่อจากนี้ พระมหากษัตริย์จะไม่ตระหนักถึงข้อจำกัดขอบเขตใด ๆ และจะรับผิดชอบต่อพระผู้เป็นเจ้าเท่านั้น³⁶

สอง การที่ Charles XII สิ้นพระชนม์ในสงครามอย่างกะทันหันในปี ค.ศ. 1718 และไม่มีองค์รัชทายาทผู้สืบราชสันตติวงศ์³⁷ เงื่อนไขประการที่สองนี้ถือว่าเป็นความบังเอิญที่โชคร้ายอย่างยิ่งของสถาบันพระมหากษัตริย์สวีเดน แต่กลับเป็นความบังเอิญที่โชคดีสำหรับพวกอภิชนที่ถูกกดทับภายใต้ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นเวลา 38 ปี เพราะหาก Charles XII ไม่ได้ทรงสิ้นพระชนม์อย่างกะทันหันและ/หรือทรงมีพระราชโอรสหรือพระราชธิดา ก็จะไม่มีปัญหาการสืบราชสันตติวงศ์ ถึงแม้ว่าสมบูรณาญาสิทธิราชย์จะเสื่อมความนิยมก็ตาม เพราะการสืบราชสันตติวงศ์ก็จะเป็นไปตามข้อตกลงในการสืบราชสันตติวงศ์ (Succession Pact/*arvförning*) ภายใต้สมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่เริ่มขึ้นในปี ค.ศ. 1544 ที่เน้นการสืบสายโลหิต และสภานันดรจะไม่มีอำนาจอันชอบธรรมอะไร

³⁶ Michael Roberts (เชิงอรรถที่ 24) 2.

³⁷ H. Arnold Barton (เชิงอรรถที่ 24) 32.

ที่จะมาแทรกแซงหรือต่อรองในการขึ้นครองราชย์ขององค์รัชทายาท **แต่เมื่อ Charles XII ทรงไม่มีองค์รัชทายาท ทำให้อำนาจในการพิจารณาผู้สืบราชสันตติวงศ์กลับมาอยู่ที่สถาบันนดรตามกฎหมายและจารีตประเพณีการปกครองของสวีเดน** ที่กล่าวได้ว่าเริ่มเกิดขึ้นมาตั้งแต่ ค.ศ. 1319 ที่การต่อสู้แย่งชิงบัลลังก์กันภายในพี่น้องในพระบรมวงศานุวงศ์ จนเหลือแต่ Magnus Eriksson พระราชโอรสที่ยังทรงพระเยาว์มาก สถาบันพระมหากษัตริย์ถดถอยอ่อนแอ ทำให้สถาบันนดรหรือพวกอภิชนในขณะนั้นมีอำนาจในการวางเงื่อนไขในการขึ้นครองราชย์ของยุวกษัตริย์ในขณะนั้น อีกทั้งยังต้องมีการจัดตั้งคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เพื่อดูแลบริหารราชการแผ่นดินเป็นเวลานาน ทำให้อำนาจของพวกอภิชนสามารถเรียนรู้งานการบริหารราชการแผ่นดินและเติบโตขึ้น³⁸

เงื่อนไขที่กล่าวมานี้ถือเป็นเงื่อนไขที่พิเศษยิ่งและยากที่จะเกิดขึ้นได้ง่าย ๆ ในการเมืองการปกครองที่ใดก็ตาม ไม่จำเพาะแต่สวีเดนที่ผู้คนไม่พอใจระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์และขณะเดียวกันที่พระมหากษัตริย์ทรงเสด็จสวรรคตอย่างกะทันหันโดยไม่มีพระราชโอรสและพระราชธิดา และแน่นอนว่าภายใต้เงื่อนไขดังกล่าวนี้ สถาบันนดรแห่งอาณาจักรจึงต้องริบฉกฉวยที่จะยืนยันและฟื้นคืนอำนาจของตนกลับคืนมา³⁹ เพราะปัญหาเร่งด่วนที่สุดเฉพาะหน้าขณะนั้น คือ การสืบราชสันตติวงศ์และสถาบันนดรเท่านั้นที่จะเป็นองค์ประชุมตัดสินใจให้ผู้ใดได้ขึ้นเป็นพระมหากษัตริย์สวีเดนต่อจาก Charles XII ที่ทรงเสด็จสวรรคตอย่างกะทันหันและไม่มีพระราชโอรสและพระราชธิดา

คำถามคือ ใครจะเป็นผู้สืบราชสันตติวงศ์ ?

ปัญหาการสืบราชสันตติวงศ์: การต่อรองของพวกอภิชนและสถาบันนดรสู่การสิ้นสุดระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์สวีเดน

ในสภาวะที่ราชบัลลังก์ว่างลงและไม่มีองค์รัชทายาทที่เป็นสายตรงของ Charles XII⁴⁰ แน่แน่นอนว่าย่อมเกิดการเคลื่อนไหวในบรรดาบุคคลในพระบรมวงศานุวงศ์ที่จะมีสิทธิ์ในการสืบราชสันตติวงศ์ในลำดับถัดไป หนึ่งในนั้นคือ เจ้าหญิง Ulrika Eleonora ผู้ซึ่งเป็นพระราชธิดาพระองค์เล็กสุดของเจ้าชาย Charles XI พระราชบิดาของ Charles XII และเป็นพระชนิษฐภคินีของ Charles XII พระองค์ได้ทรงอ้างสิทธิ์ในการขึ้นครองราชย์ต่อจากพระเชษฐาโดยทันที เพื่อช่วงชิงความได้เปรียบเหนือ Charles Frederick พระโอรสของเจ้าหญิง Hedvig Sophia พระราชธิดาพระองค์โตของ Charles XI

³⁸ โปรตดู ไชยันต์ ไชยพร, *เส้นทางสู่ประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญนิยมของสวีเดน: กำเนิดรัฐธรรมนูญนิยมอภิชนาธิปไตย และ อภิชนาธิปไตยแบบผสม – regimen politicum ค.ศ. 1290-1350* (สถาบันพระปกเกล้า 2568).

³⁹ Dankwart Alexander Rustow (เชิงอรรถที่ 24) 11; Franklin D. Scott (เชิงอรรถที่ 24) 237; H. Arnold Barton, (เชิงอรรถที่ 24) 32.

⁴⁰ Ingvar Andersson, (1956) (เชิงอรรถที่ 24) 248.

และเป็นพระเชษฐภคินีผู้ล่วงลับไปแล้วของทั้ง Charles XII และเจ้าหญิง Ulrika ทำให้ Charles Frederick ทรงเป็นผู้มีสิทธิ์ตามสายโลหิตในการสืบบัลลังก์เช่นกัน แต่ Charles Frederick มีสถานะที่ได้เปรียบกว่า Ulrika Eleonora เมื่อพิจารณาตามข้อตกลงในการสืบราชสันตติวงศ์ ค.ศ. 1544 ในเรื่องสถานะทางเพศ อีกทั้ง Charles Frederick ยังเป็นพระบรมวงศานุวงศ์ที่ Charles XII โปรดปรานและเป็นพระโอรสของพระชนิษฐาที่พระองค์โปรดปรานที่สุดด้วย⁴¹ แต่เจ้าหญิง Ulrika ก็ทรงยืนยันว่าพระองค์เป็นพระบรมวงศานุวงศ์ที่ยังทรงพระชนม์อยู่ที่มีสายพระโลหิตใกล้ชิดพระมหากษัตริย์พระองค์ก่อนมากที่สุด และทรงอ้างถึงกรณีที่เคยเกิดขึ้นมาก่อน นั่นคือ กรณีของสมเด็จพระราชินี Christina ที่ทรงขึ้นครองราชย์ (ค.ศ. 1633-1654) ด้วยเงื่อนไขที่คล้ายคลึงกัน นั่นคือ สิทธิ์ของสตรีในการขึ้นครองบัลลังก์สวีเดนที่ได้รับการยอมรับมาตั้งแต่ the Norrköping Agreement 1604⁴² แต่กระนั้น the Norrköping Agreement 1604 ได้กำหนดให้เฉพาะเจ้าหญิงที่ไม่ยังไม่ได้เข้าพิธีเสกสมรสเท่านั้น แต่เจ้าหญิง Ulrika ไม่เพียงจะเสกสมรสแล้ว และการเสกสมรสของพระองค์ก็ไม่ผ่านการปรึกษากับสภานิติบัญญัติ (Riksdag) อีกทั้งพระสวามีของพระองค์ Fredrick of Hesse ก็ไม่ได้ทรงนับถือศาสนาคริสต์นิกายลูเทอแรน (Lutheran) ด้วย แต่นับถือลัทธิคาลวิน (Calvinism) อย่างไรก็ตาม ในขณะที่ Charles XII ถูกยิงจนบาดเจ็บในสงครามจนเสด็จสวรรคตอย่างกะทันหัน Fredrick of Hesse ได้ทรงอยู่ใกล้ชิดกับกองทัพสวีเดนในสถานการณ์ดังกล่าวด้วย โดย Fredrick เป็นบุคคลที่เจ้าเล่ห์และทรงขึ้นเชิงทางการเมือง⁴³ พระองค์จึงทรงริบดำเนิการส่งสารอย่างรวดเร็วไปถึงเจ้าหญิง Ulrika ที่สตอกโฮล์มโดยทันที และบุคคลที่ Fredrick เห็นว่าจะเป็นอุปสรรคสำคัญอย่างยิ่งต่อการขึ้นครองบัลลังก์ของพระมเหสีของพระองค์คือ Georg Heinrich, baron von Görtz ผู้ซึ่งพระองค์ทรงมีความเกลียดชังอยู่ก่อนแล้ว⁴⁴

Görtz เป็นชาว Holsteiner และเป็นทีปรีชาที่มีความสามารถและชาญฉลาดและมีอิทธิพลต่อการกำหนดตัวผู้ที่จะสืบราชสันตติวงศ์⁴⁵ เพราะ Görtz เป็นผู้ใกล้ชิด Charles XII และได้รับความไว้วางใจให้ทำหน้าที่ในตำแหน่งที่เทียบได้กับนายกรัฐมนตรีในปัจจุบัน⁴⁶ อีกทั้ง Görtz ยังมีความใกล้ชิดสนิทสนมกับ Charles Frederick แห่ง Holstein-Gottorp จากการที่เขาเป็นชาว Holsteiner และ Charles Frederick ทรงเป็นเจ้าชายแห่งแคว้นดังกล่าว และในช่วงก่อนที่ Charles XII จะเสด็จสวรรคต Görtz มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุน Charles Frederick ให้ขึ้นเป็น

⁴¹ Neander N. Cronholm (เชิงอรรถที่ 24) 94.

⁴² Franklin D. Scott, (เชิงอรรถที่ 24) 239; Michael Roberts (เชิงอรรถที่ 24) 6.

⁴³ Neander N. Cronholm (เชิงอรรถที่ 24) 94.

⁴⁴ Franklin D. Scott (เชิงอรรถที่ 24) 239.

⁴⁵ Franklin D. Scott (เชิงอรรถที่ 24) 239.

⁴⁶ Neander N. Cronholm (เชิงอรรถที่ 24) 94.

พระมหากษัตริย์สวีเดนต่อจาก Charles XII ซึ่ง Charles XII ก็ได้ทรงให้ความไว้วางพระทัยต่อ Charles Frederick ด้วย นอกจากนี้ Götz ยังได้ทำการเจรจาลับกับ Peter the Great แห่งรัสเซีย เพื่อขอการสนับสนุนในการอ้างสิทธิ์ในราชบัลลังก์ของ Charles Frederick รวมถึงเสนอให้ Charles Frederick เข้าพิธีเสกสมรสกับพระราชธิดาของ Peter the Great อีกด้วย⁴⁷

จากการสนับสนุนของ Götz ที่เป็นທີ່ปรึกษาใกล้ชิดของทั้ง Charles XII และทั้ง Charles Frederick กอปรกับการเป็นพระบรมวงศ์ชายของพระองค์ Charles Frederick จึงทรงเป็นพระบรมวงศานุวงศ์ที่มีสถานะความเป็นไปได้อย่างยิ่งที่จะเป็นองค์รัชทายาทแห่งบัลลังก์สวีเดน⁴⁸ ดังนั้น Fredrick จึงได้รับดำเนินการหาทางกำจัด Götz โดยจากสถานการณ์ในสมรภูมิตั้งหลังจากที่ Charles XII สิ้นพระชนม์อย่างกะทันหัน บรรดานายพลทั้งหลายได้ประชุมกันในสภาสงคราม เพื่อจะตัดสินใจว่าจะยกระดับการปิดล้อม Fredrikshald ส่วน Götz ผู้ดำรงตำแหน่งสำคัญสูงสุด และเป็นที่ปรึกษา Charles XII กำลังเดินทางมายังศูนย์บัญชาการ และในการช่วงชิงการขึ้นสืบราชสันตติวงศ์ของทางฝ่าย Ulrika Eleonora นั้น Fredrick ได้ออกคำสั่งให้จับกุมตัว Götz ไว้⁴⁹ โดยเมื่อ Charles XII สิ้นพระชนม์ลง ชาว Holstein ในสวีเดนจำนวนมากถูกจับกุมตัว ส่วน Götz ได้ถูกกล่าวหาว่าทำให้ประชาชนเสื่อมศรัทธาใน Charles XII⁵⁰ อีกทั้ง Fredrick ยังได้ทรงจัดสรรเงินให้กับบรรดานายทหารที่ทำหน้าที่ในสงคราม⁵¹ เพื่อตัดช่องทางที่ Götz จะเข้าถึงกองทัพและทำให้กองทัพอยู่ภายใต้อิทธิพลของเขา และจากการจัดสรรเงินให้แก่กองทัพ ทำให้พระองค์ทรงได้รับการสนับสนุนจากบรรดานายพลทหารต่อการขึ้นครองราชย์ของ Ulrika Eleonora⁵²

ในส่วนของ Ulrika Eleonora จากการได้รับข่าวการเสด็จสวรรคตของ Charles XII อย่างรวดเร็วก่อนใครผ่านพระสวามีของพระองค์ ทำให้พระองค์สามารถออกพระองค์ได้เร็ว ในการกล่าวอ้างสิทธิ์ในบัลลังก์ ทำให้พระองค์มีสถานะที่ได้เปรียบ⁵³ กระนั้น พระองค์ก็ต้องทรงผิดหวัง เพราะพระองค์ไม่สามารถได้รับการยอมรับในสิทธิ์ทางสายโลหิตของพระองค์อย่างไม่มีข้อกังขาใด ๆ เพราะ Charles Frederick ผู้มีศักดิ์เป็นพระนัดดาของพระองค์เอง และเป็นพระราชนัดดาของ Charles XII ก็มีสิทธิ์ตามสายโลหิตด้วยเช่นกัน อีกทั้งตัวของเจ้าหญิง Ulrika Eleonora เองก็ยังมี

⁴⁷ Erik-Gustave Geyer, *Histoire de Suède* (J. F. de Lundblad ผู้แปล, Parent-Desbarres 1839) 501-503.

⁴⁸ Franklin D. Scott (เชิงอรรถที่ 24) 239.

⁴⁹ Neander N. Cronholm (เชิงอรรถที่ 24) 94.

⁵⁰ Erik-Gustave Geyer, (เชิงอรรถที่ 47) 501-503.

⁵¹ Neander N. Cronholm (เชิงอรรถที่ 24) 94.

⁵² Neander N. Cronholm (เชิงอรรถที่ 24) 94.

⁵³ Franklin D. Scott (เชิงอรรถที่ 24) 239.

พระสวามีแล้ว และไม่ต้องตามเกณฑ์ใน the Norrköping Agreement 1604 ขณะเดียวกัน Charles Frederick ผู้มีสิทธิในการสืบราชสันตติวงศ์ แม้ว่าขณะนั้นพระองค์จะทรงอยู่กับกองทัพก็ตาม แต่ด้วยพระองค์ยังทรงพระเยาว์และอ่อนประสบการณ์ และมีบุคลิกภาพไม่เข้มแข็งมั่นคง ทำให้มีผู้สนับสนุนน้อย⁵⁴ พระองค์ได้สูญเสียความมั่นใจและเต็มไปด้วยความตื่นตระหนกเมื่อทราบข่าวการสวรรคตของ Charles XII⁵⁵ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า ความตื่นกลัวของพระองค์น่าจะรวมถึงการทราบข่าวการถูกจับกุมตัวของ Götz ด้วย เพราะการจับกุมตัว Götz แสดงให้เห็นว่า พระองค์ทรงตกเป็นเป้าของฝ่าย Ulrika Eleonora ในฐานะที่เป็นคู่แข่งในการชิงบัลลังก์ และจากสถานการณ์ดังกล่าวจึงทำให้พระองค์ไม่ทรงเคลื่อนไหวใด ๆ ที่จะกล่าวอ้างสิทธิในการสืบบัลลังก์อีกต่อไป⁵⁶

ปัญหาการขาดองค์รัชทายาทและการแย่งในการสืบราชสันตติวงศ์: จุดอ่อนของสถาบันพระมหากษัตริย์

จากข้างต้น ถ้าพิจารณาการเมืองการปกครองสวีเดนตั้งแต่มีหลักฐานบันทึกทางประวัติศาสตร์จนถึงสิ้นรัชสมัย Charles XII กล่าวได้ว่า ยามใดที่เกิดปัญหาการสืบราชสันตติวงศ์ในสายตรง ก็จะทำให้เกิดความขัดแย้งชิงบัลลังก์ในพระบรมวงศานุวงศ์ที่อยู่ในลำดับถัดไป⁵⁷ และการแก่งแย่งดังกล่าวนี้สะท้อนให้เห็นถึงความปรารถนาที่จะครองบัลลังก์ของสมาชิกในพระบรมวงศานุวงศ์ การแก่งแย่งชิงบัลลังก์นี้ก็ทำให้สถาบันพระมหากษัตริย์อ่อนแอลงเอง รวมทั้งเป็นเงื่อนไขที่เปิดโอกาสให้ฝ่ายสภาอภิชนมีอำนาจต่อรองตามจารีตประเพณีการปกครองดังที่ผู้เขียนได้กล่าวไปแล้ว แต่ขณะเดียวกัน ฝ่ายสภาอภิชนเองก็ไม่สามารถที่จะล้มสถาบันกษัตริย์ให้สิ้นสุดลงไปได้เสียทีเดียว เนื่องจากสถาบันพระมหากษัตริย์ยังเป็นสิ่งที่จำเป็นในการเมืองการปกครองสวีเดน ไม่ว่าจะเพื่อความชอบธรรมในการปกครองในสายตาของประชาชนส่วนใหญ่และรวมทั้งการดำรงอยู่ของระบบฐานันดรอภิชนในสังคมสวีเดนเองด้วย ดังที่ผู้เขียนได้กล่าวไปในรายละเอียดในงานวิจัยก่อนหน้านี้⁵⁸

ต่อปัญหาการสืบราชสันตติวงศ์ต่อจาก Charles XII หลังจากที่ฝ่าย Ulrika Eleonora สามารถจัดการกับ Charles Frederick ผู้เป็นคู่แข่งไม่ให้กล่าวอ้างสิทธิในบัลลังก์ได้แล้ว แม้ว่าพระองค์ได้ทรงเรียกประชุมสภาบริหารเพื่อให้สภาบริหารยอมรับพระองค์ในฐานะสมเด็จพระราชินีแห่งสวีเดน แต่ทั้งสภาบริหาร กองทัพและฐานันดรไม่ยอมรับการขึ้นครองบัลลังก์ของพระองค์อย่างไม่มีเงื่อนไข

⁵⁴ Neander N. Cronholm (เชิงอรรถที่ 24) 94.

⁵⁵ Neander N. Cronholm (เชิงอรรถที่ 24) 94.

⁵⁶ Neander N. Cronholm (เชิงอรรถที่ 24) 239.

⁵⁷ ไชยันต์ ไชยพร (เชิงอรรถที่ 21); ไชยันต์ ไชยพร (เชิงอรรถที่ 38).

⁵⁸ เพิ่งอ้าง.

เพราะอย่างที่กล่าวไปแล้วว่า ผู้มีสิทธิในการสืบราชสันตติวงศ์ตามกฎหมายเดนมาร์กมีสองพระองค์ นั่นคือ Ulrika Eleonora พระชนิษฐภคินีของ Charles XII และ Charles Frederick พระราชนัดดาของ Charles XII และทั้งสองต่างเป็นตัวเลือกของสภานันดรได้ทั้งคู่ตามกฎหมายเดนมาร์ก แต่ในกรณีของ Ulrika Eleonora พระองค์ก็มีสถานะที่เป็นไปตามกฎกติกาการสืบราชสันตติวงศ์เสียทีเดียว แม้ว่า the Norrköping Agreement 1604 จะให้ผู้หญิงสามารถขึ้นครองบัลลังก์ได้ แต่จะต้องไม่ได้ผ่านพิธีเสกสมรสมาก่อน

คำถามคือ ระหว่าง Ulrika Eleonora ผู้ซึ่งมีพระชันษา 30 พรรษา เป็นสตรีและมีพระสวามีแล้ว ซึ่งเป็นจุดอ่อนของพระองค์ กับ Charles Frederick ผู้ซึ่งมีพระชันษา 18 พรรษา เป็นบุรุษและไม่มีปัญหาในด้านคุณสมบัติใด ๆ ผู้ใดคือผู้ที่เหมาะสมที่จะขึ้นครองบัลลังก์สวีเดน ?

ในความเห็นของ Scott ภายใต้ปัญหาในการสืบราชสันตติวงศ์ซึ่งเป็นจุดอ่อนของสถาบันพระมหากษัตริย์ขณะนั้น โดยเฉพาะความปรารถนาที่จะเป็นผู้สืบราชสันตติวงศ์ของพระนาง Ulrika Eleonora พระองค์จะต้องเผชิญกับเงื่อนไขและการต่อรองจากสถาบันทางการเมืองสามสถาบัน ได้แก่ สภาบริหาร กองทัพ และสภานันดร

สภาบริหาร: ในรัชสมัยของ Charles XII มีความพยายามที่จะร่างรัฐธรรมนูญใหม่โดย Baron Per Ribbing⁵⁹ เป็นผู้นำ โดยเขาต้องการจะให้อำนาจอยู่ในมือของพวกอภิชนมากขึ้น นั่นคือลดความเป็นสมบูรณาญาสิทธิราชย์และเพิ่มความเป็นอภิชนาธิปไตยมากขึ้น โดยฟื้นฟูให้อำนาจอยู่ในมือของคณะบุคคลโดยเฉพาะอย่างยิ่งในมือของสภาบริหาร⁶⁰ ด้วยสภาบริหารต้องการที่จะยืนยันอำนาจที่สภาบริหารเคยมีมาก่อนในช่วง “the Kalmar Union” และในช่วงระหว่าง ค.ศ. 1611- 1660 ซึ่งในช่วงดังกล่าว สมาชิกสภาบริหารเคยทำหน้าที่ในฐานะผู้มีอำนาจในการพิทักษ์รักษากฎกติกาตามจารีตประเพณีการปกครองของสวีเดน แต่ตั้งแต่เข้าสู่ยุคสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในปี ค.ศ. 1680 อำนาจของสภาบริหารถูกควบคุมภายใต้กฎหมายข้อจำกัดที่ถูกกำหนดขึ้น และภายใต้ช่วงเวลาที่ Charles XII ไม่ทรงปฏิบัติพระราชภารกิจภายในสวีเดนได้เป็นเวลายาวนาน (extended absence) เนื่องด้วยทรงออกทัพจับศึกในต่างแดน สภาบริหารจะต้องทำหน้าที่ดูแลกิจการภายในสวีเดน แต่จากข้อจำกัดดังกล่าว ทำให้สภาบริหารไม่สามารถบริหารราชการแผ่นดินได้ ส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อกิจการภายในเป็นอย่างมาก และเมื่อ Charles XII เสด็จสวรรคต และไม่มียอดรัชทายาท สภาบริหารจึงพร้อมที่จะยืนยันอำนาจของตน โดยสภาบริหารจะตกลงยอมรับ Ulrika Eleonora ในฐานะราชินีบนเงื่อนไข

⁵⁹ หลัง Charles XII สวรรคต Ribbing และ Horn เป็นบุคคลที่ทรงอิทธิพลมากที่สุด แต่ Ribbing ได้เสียชีวิตเสียก่อนในปี ค.ศ. 1719 ดูเพิ่มเติม Neander N. Cronholm (เชิงอรรถที่ 24) 239.

⁶⁰ Neander N. Cronholm (เชิงอรรถที่ 24) 95-96.

ดังต่อไปนี้คือ พระนางจะต้องยอมรับรัฐธรรมนูญที่จะให้มีการร่างขึ้นใหม่และจะต้องทรงปกครองตามคำแนะนำของสภาบริหาร⁶¹ และต้องยอมรับกฎหมายทุกฉบับที่ผ่านสภานันดร (Riksdag) และไม่ทรงมีพระราชอำนาจที่จะคัดค้าน⁶²

กองทัพ: กองทัพไม่ต้องการอยู่ภายใต้การนำและการตัดสินใจที่จะนำสวีเดนเข้าสู่สงคราม ภายใต้องค์พระมหากษัตริย์แต่ผู้เดียว กองทัพได้ยื่นเงื่อนไขว่าจะยอมรับพระนางขึ้นเป็นกษัตริย์ได้ต่อเมื่อจะต้องมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ กองทัพจะไม่ทำสัตย์ปฏิญาณจนกว่ามีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เท่านั้น⁶³

สภานันดร: สภานันดรต้องการที่จะยืนยันอำนาจของตนเองเช่นกัน และในการสืบราชสันตติวงศ์นี้ อำนาจในการตัดสินใจว่าใครจะได้เป็นผู้สืบราชสันตติวงศ์คือ สภานันดรเท่านั้น และแน่นอนว่า สภานันดรต้องการให้มีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เช่นกัน⁶⁴

จะเห็นได้ว่า เงื่อนไขสำคัญที่สถาบันทางการเมืองทั้งสาม อันได้แก่ สภาบริหาร กองทัพและสภานันดรต้องการคือ รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ ต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองนั่นเอง แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองโดยผ่านการต่อรองและตกลงให้มีการแก้ไขหรือตรารัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้น โดยไม่ต้องมีการใช้กำลังความรุนแรงในการเปลี่ยนแปลงการปกครองที่ทำให้ต้องเกิดการ “ฉีกรัฐธรรมนูญ”

อย่างที่กล่าวไปแล้วว่า ในสถานการณ์ที่ไม่มีองค์รัชทายาทสายตรง ความปรารถนาที่จะขึ้นครองบัลลังก์ย่อมเป็นจุดอ่อนของบุคคลในลำดับถัดไปที่ต้องการขึ้นครองราชย์ และย่อมกลายเป็นจุดอ่อนของบุคคลคนนั้นในสายตาของทั้งสามสถาบันทางการเมืองข้างต้น โดยเฉพาะสภานันดรและผู้ที่แสดงความปรารถนาอย่างแรงกล้าในบรรดาผู้มีสิทธิ์ทั้งสองคือ Ulrika Eleonora ที่นอกจากจะเป็นสตรีแล้ว ยังมีคุณสมบัติไม่ตรงตาม the Norrköping Agreement 1604 ด้วยเหตุที่พระนางมีพระสวามี โดยไม่ผ่านการปรึกษาสภา ในขณะที่ Charles Frederick เป็นผู้ชายและมีพระชนมายุเพียง 18 พรรษา และไม่ได้แสดงออกถึงความปรารถนาที่จะขึ้นครองบัลลังก์ ซึ่งทั้งหมดนี้กลับเป็นจุดแข็งในตัวพระองค์ นั่นคือ จากความเป็นผู้ชายที่จะสามารถเป็นผู้นำในการทำศึกสงครามและหากขึ้นครองราชย์ด้วยพระชนมายุเพียง 18 พรรษา พระองค์มีศักยภาพที่จะเป็นพระมหากษัตริย์ที่เข้มแข็งและครองราชย์ต่อไปอีกยาวนาน และไม่มีจุดอ่อนจากความปรารถนาที่จะเป็นเงื่อนไขให้

⁶¹ Franklin D. Scott (เชิงอรรถที่ 24) 239.

⁶² Franklin D. Scott (เชิงอรรถที่ 24) 239.

⁶³ Michael Roberts (เชิงอรรถที่ 24) 6.

⁶⁴ Franklin D. Scott (เชิงอรรถที่ 24) 239.

สภานันดรได้ต่อรองเรียกร้องต่าง ๆ เท่ากับในกรณีของ Ulrika Eleonora ดังนั้น หากฝ่ายสภาอภิชนต้องการจะต่อรองและหาทางลดทอนพระราชอำนาจและเพิ่มอำนาจของพวกเขาตัวเองผ่านรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ตัวเลือดย่อมต้องเป็น Ulrika Eleonora

ด้วยเหตุนี้ ทางกองทัพที่เคลื่อนกองกำลังเข้าสู่สตอกโฮล์มหลังจากการศึกมาเป็นเวลานาน ภายใต้การนำสวีเดนเข้าสู่สงครามโดย Charles XII และต้องประสบกับความพ่ายแพ้จึงได้ยื่นข้อเสนอว่าจะยอมรับให้ Ulrika Eleonora ขึ้นครองบัลลังก์ได้ก็ต่อเมื่อพระองค์ทรงยอมยกเลิกหลักการปกครองในแบบเอกาธิปไตย (autocracy) และได้ขอให้พระองค์ทรงเรียกประชุมสภานันดรเพื่อให้มีการลงมติยอมรับรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เพื่อแก้ปัญหาของประเทศ ซึ่งจากเงื่อนไขดังกล่าวนี้ทำให้ Ulrika Eleonora ทรงเรียกประชุมสภานันดรอย่างเร่งรีบและทรงยอมประกาศยกเลิกพระราชสิทธิ์และพระราชอำนาจในการปกครองโดยอิสระ แต่จะต้องทรงปกครองตามคำแนะนำจากสภาบริหาร⁶⁵ อย่างไรก็ตาม ปัจจัยสำคัญท้ายที่สุดที่พระองค์จะได้ขึ้นครองราชย์นั้นขึ้นอยู่กับอำนาจการตัดสินใจของสภานันดร

การทำสัญญาทางการเมือง (Political Contract): การยอมสละสมบูรณาญาสิทธิเพื่อแลกกับการสืบราชสันตติวงศ์

จะสังเกตได้ว่า ภายใต้เงื่อนไขที่กล่าวไปข้างต้น ทั้งฝ่ายสภาบริหารก็ดี กองทัพก็ดี และที่สำคัญคือสภานันดรได้ฉวยโอกาสภายใต้สถานการณ์ขณะนั้นทำการต่อรองเพื่อนำไปสู่ข้อตกลงที่จะเปลี่ยนแปลงการปกครองโดยการตรารัฐธรรมนูญฉบับใหม่ กระบวนการต่อรองและหาข้อตกลงร่วมกันที่จะสถาปนารัฐธรรมนูญฉบับใหม่นี้ อาจจะเข้าข่ายในสิ่งที่อาจเรียกได้ว่าเป็น “สัญญาประชาคม” (social contract) ที่มีคู่สัญญาคือ Ulrika Eleonora ในฐานะองค์อธิปัตย์และพวกอภิชนที่ประกอบไปด้วยสภาบริหาร กองทัพและสภานันดร โดยที่ประชุมสภานันดรจะลงคะแนนตัดสินใจให้เจ้าหญิง Ulrika ขึ้นครองราชย์สืบราชบัลลังก์โดยมีข้อแม้ว่า พระองค์จะต้องยอมสละพระราชอำนาจพระมหากษัตริย์ในสมบูรณาญาสิทธิที่สถาปนาขึ้นโดย Charles XI พระราชบิดาของพระองค์ ซึ่ง Ulrika Eleonora ทรงยอมที่จะสละสมบูรณาญาสิทธิแห่งสถาบันพระมหากษัตริย์สวีเดนกับการได้ขึ้นครองบัลลังก์⁶⁶

⁶⁵ Neander N. Cronholm (เชิงอรรถที่ 24) 94-95.

⁶⁶ Michael Roberts (เชิงอรรถที่ 24) 7.

ในการประชุมสภานันดร ณ กรุงสตอกโฮล์มหลังการสวรรคตของ Charles XII เป็นเวลาเกือบหนึ่งเดือน ในวันที่ 26 ธันวาคม 1718 เจ้าหญิง Ulrika Eleonora ทรงมีพระราชดำรัสยินยอมที่จะสละพระราชอำนาจตามเงื่อนไขของสภานันดร⁶⁷ โดยใจความสำคัญในพระราชดำรัสนี้คือ

ดังที่เราได้ตัดสินใจอย่างแน่วแน่ในใจของเราเอง ดังที่ได้ประกาศแก่สภาที่ปรึกษา และดังที่เราจะประกาศต่อไปนี้ เราขอประกาศล้มเลิกสิ่งที่เรีกกันว่า**อำนาจอธิปไตย** ซึ่งตัวเราตลอดจนทายาทและสายโลหิตของเราขอประกาศสละอำนาจดังกล่าวไปชั่ววันรันดร์ หากแต่เราจะทำตามแบบอย่างที่น่าชื่นชมของบรรพบุรุษของเรา บรรดาพระมหากษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่แห่งสวีเดน ผู้ทำให้ราชอาณาจักรและปิตุภูมิอันเป็นที่รักของเรากลายเป็นรัฐที่เจริญรุ่งเรือง กล่าวคือ **เรามุ่งหมายที่จะฟื้นคืนการปกครองราชอาณาจักรในแบบโบราณ**⁶⁸ ทั้งนี้ เราขอยืนยันว่าเราจะมีอำนาจมากขึ้นกว่าเดิม เมื่อเราได้สถาปนาและยืนยันอำนาจใหม่นี้ด้วยความยุติธรรมและความพอใจของพสกนิกรที่จงรักภักดีของเราทุกคน⁶⁹ (เน้นโดยผู้เขียน)

การตัดสินใจพระทัยดังกล่าวของพระองค์ถือเป็นการสิ้นสุดประเพณีการสืบราชสันตติวงศ์โดยสายโลหิตที่ไม่จำเป็นต้องผ่านการลงมติดิยอมรับของสภานันดรอันเป็นลักษณะสำคัญประการหนึ่งของระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์และการสิ้นสุดระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ของสวีเดนที่สถาปนาชัดเจนมาตั้งแต่ ค.ศ. 1680 ในรัชสมัยของ Charles XI พระราชบิดาของพระนางรวมเป็นระยะเวลา 38 ปีที่สวีเดนอยู่ภายใต้ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์

หลังจากพระราชดำรัสประกาศสละสมบูรณาญาสิทธิของ Ulrika Eleonora ผู้ที่อยู่ในสถานะของผู้สืบราชสันตติวงศ์ ต่อจากนั้นเป็นเวลาประมาณสองเดือนกว่าเล็กน้อย ที่ประชุมสภานันดรแห่งราชอาณาจักรได้ประชุมลงมติเลือกพระนางให้ขึ้นครองราชย์เป็นสมเด็จพระราชินีแห่งสวีเดน ในวันที่ 4 มีนาคม ค.ศ. 1719 และพระองค์ทรงต้องยอมมีพระราชดำรัสตามกฎบัตรการขึ้นครองราชย์ (Accession Charter) ค.ศ. 1719 ว่า สมบูรณาญาสิทธิราชย์ (Absolutism) ได้ทำให้สวีเดน

⁶⁷ โปรดดูภาคผนวกในส่วนคำแปลการเรียกประชุมสภานันดรแห่งราชอาณาจักรสวีเดน.

⁶⁸ จากพระราชดำรัสข้างต้น มีข้อความที่น่าสังเกตคือ “**เรามุ่งหมายที่จะฟื้นคืนการปกครองราชอาณาจักรในแบบโบราณ**” การกลับไปสู่หรือการอ้างแบบแผนการปกครองโบราณของสวีเดนทำให้เกิดข้อสงสัยว่า ทำไมถึงต้องอ้างว่าจะกลับไปใช้แบบแผนการปกครองดั้งเดิม? ซึ่งผู้เขียนจะอภิปรายในประเด็นนี้ต่อไปในงานวิจัยเรื่อง “การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครอง ค.ศ. 1809”.

⁶⁹ Neander N. Cronholm (เชิงอรรถที่ 24) 94.

เกิด “ความเสียหาย, ลดทอน, เสียดินแดน, และเกือบจะกลายเป็นดินแดนที่ถูกทำลายเสียหาย”⁷⁰ และหลังจากนั้น ที่ประชุมสภานันดรได้มีการลงมติที่ถือเป็นกฎหมายที่เรียกว่า “บทบัญญัติแห่งสภานันดรแห่งราชอาณาจักรสวีเดน”⁷¹ โดยสภานันดรได้เลือกเจ้าหญิง Ulrika Eleonora ขึ้นเป็นสมเด็จพระราชินีและให้มีการสืบราชสันตติวงศ์ด้วยรัชทายาทชายต่อไป หลังจากพระราชบัลลังก์ว่างลงจากการสิ้นพระชนม์ของสมเด็จพระราชาธิบดี Charles XII ซึ่งไร้รัชทายาทชาย

คำถามที่เกิดขึ้นคือ สภานันดรได้ให้เหตุผลความชอบธรรมอย่างไรต่อการลงมติเลือกเจ้าหญิง Ulrika Eleonora ให้ขึ้นครองบัลลังก์สวีเดน ด้วยพระนางได้เสกสมรสก่อนหน้านี้แล้ว ในขณะที่กฎหมายได้กำหนดให้ผู้หญิงขึ้นครองบัลลังก์ได้ต่อเมื่อไม่ทรงเสกสมรส ? ในบทบัญญัติดังกล่าว ได้กล่าวว่า จากการเสด็จสวรรคตของ Charles XII

ในฐานะสภานันดรแห่งราชอาณาจักรที่จงรักภักดี ได้ใคร่ครวญและตรวจสอบด้วยความรอบคอบและความระมัดระวังถึงความจำเป็นว่า ผู้ใดสมควรครองราชย์บัลลังก์ที่ว่างลงตามประเพณีและบัญญัติแห่งสภานันดรในกรณีที่เกิดขึ้นได้มีทายาทสืบราชบัลลังก์ เหตุดังกล่าวจำเป็นต้องสืบหาและพิจารณาลำดับทายาทของราชวงศ์ที่มีสิทธิขึ้นครองราชย์และที่ยังคงมีพระชนม์ชีพอยู่ พวกเราได้พบว่าบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิในการสืบราชสันตติวงศ์ฝ่ายหญิงมีฐานที่มาจากกฎว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์แห่งปี 1604⁷² ซึ่งได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า ‘ให้เจ้าหญิงที่มีความเหมาะสมที่จะขึ้นครองราชย์ต่อไปครองชีวิตโสด และจะเสกสมรสได้ก็ต่อเมื่อสภานันดรแห่งราชอาณาจักรได้เห็นชอบและอนุญาตแล้วเท่านั้น ไม่ว่าพระองค์จะเป็นธิดาของพระมหากษัตริย์หรือของเจ้าชายก็ตาม’ ข้อความดังกล่าวได้รับการประกาศและบัญญัติอีกครั้งในมติแห่งสภานันดรปี 1627 ที่กล่าวถึงสิทธิของรัชทายาทหญิงแห่งราชอาณาจักร ทั้งยังได้รับการยืนยันและสนับสนุนในปี 1633 โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้วยมติแห่งสภานันดรปี 1634 ซึ่งทำให้พระราชธิดาองค์เดียวของพระเจ้า Gustav-Adolphus/Gustav II ได้รับการพิจารณาว่าเหมาะสมที่จะขึ้นครองราชย์บัลลังก์ เนื่องด้วยพระองค์ยังมิได้เสกสมรส หลังจากทีพระเจ้า Charles-Gustave ผู้เป็นโอรสของเจ้าหญิงที่เสกสมรสภายนอกราชอาณาจักรทรงขึ้นครองราชย์พระองค์ได้ทรงยอมรับผ่าน

⁷⁰ Michael Roberts (เชิงอรรถที่ 24) 1.

⁷¹ โปรดดูภาคผนวกในส่วนคำแปลบทบัญญัติแห่งสภานันดรแห่งราชอาณาจักรสวีเดน.

⁷² หมายถึง the Norrköping Agreement 1604.

ประกาศในปี 1650 ว่าพระองค์เป็นผู้ได้รับความเมตตาและเกียรติตลอดจน
ได้รับความรักเป็นอย่างมาก และได้ทรงเรียกตนเองว่าเป็นพระมหากษัตริย์
จากการเลือกตั้งในประกาศปี 1654 อันเป็นเหตุผลเดียวกับที่ทำให้
สภานันทรก่อนหน้าปัจจุบันได้ระบุในมติปี 1654 ด้วยข้อความที่ชัดเจนว่า
‘[สภานันทร] ได้เห็นชอบเลือกพระองค์ ไม่ใช่เพราะเป็นหน้าที่หรือ
เป็นข้อบังคับ แต่ได้เลือกพระองค์ด้วยเจตจำนงเสรีของพวกเขาเอง ตลอดจน
ด้วยเหตุผลประการอื่น ๆ’ และแม้ว่ากฎหมายเทียร์บาลจะกำหนดให้
รัชทายาทฝ่ายชายเป็นผู้สืบราชสันตติวงศ์เท่านั้น กระนั้น กฎหมายเทียร์บาล
ก็ถูกขยายเรื่อยมาจนครอบคลุมรัชทายาทหญิง เมื่อเป็นไปตามเงื่อนไข
ที่บัญญัติไว้ตามกฎหมายแห่งนอร์ดเซอร์ปิง⁷³ ที่เกี่ยวกับการสืบราชสันตติวงศ์
ซึ่งเงื่อนไขดังกล่าวพบอยู่ในพระราชพินัยกรรมของพระเจ้า Charles XI
ปี 1693 นั่นคือ สภานันทรเป็นผู้ยืนยันสิทธิและพระราชอำนาจ
ของรัชทายาทหญิง ตามบัญญัติของกฎหมายแห่งนอร์ดเซอร์ปิงที่เกี่ยวกับการ
สืบราชสันตติวงศ์ ซึ่งแม้ไม่ได้ขัดกับความเห็นชอบหรือพันธะหน้าที่
ของสภานันทรแต่อย่างใด แต่ก็มีผลบังคับและกำหนดให้ต้องรักษาสีทธิ
และพระราชอำนาจของรัชทายาทหญิงแห่งราชวงศ์ตามประเพณีและ
บทบัญญัติแห่งสภานันทรที่เกี่ยวกับการสืบราชสันตติวงศ์ข้างต้น ไม่มี
ผู้ใดแล้วในราชวงศ์ที่จะมีสิทธิขึ้นครองราชย์ปกครองสวีเดน และไม่มีผู้ใด
อ้างสิทธิดังกล่าว เว้นแต่เจ้าหญิง Ulrika Eleonora ที่ได้อ้างสิทธิดังกล่าว
แก่ตนเองและได้ประกาศในพระหัตถเลขา ลงวันที่ 31 มกราคมในปี
ที่พระองค์ทรงมีพระหัตถเลขาถึงพวกเรา ฉะนั้น พวกเราจึงมีเสรีภาพ
อย่างเต็มที่โดยสมบูรณ์ที่จะเลือกกษัตริย์พระองค์ใหม่ที่จะนำพาและ
ปกครองพวกเรา ผู้ที่พวกเราจะต้องเชื่อฟังและผูกพันด้วยความจงรักภักดี
เพื่อสนับสนุนพระองค์ต่อไป.....⁷⁴

⁷³ หมายถึง the Norrköping Agreement 1604.

⁷⁴ โปรดดูภาคผนวกในส่วนคำแปลบทบัญญัติแห่งสภานันทรแห่งราชอาณาจักรสวีเดน.

จากข้อความข้างต้น จะเห็นได้ว่า สภาฐานันดรได้ตระหนักถึงกฎหมายที่ผ่านมามาว่า อนุญาตให้เจ้าหญิงขึ้นครองราชบัลลังก์ได้ หากไม่มีรัชทายาทฝ่ายชายเป็นผู้สืบราชสันตติวงศ์ แต่ขณะเดียวกัน ก็ตระหนักด้วยว่า กฎหมายที่อนุญาตให้เจ้าหญิงขึ้นครองราชบัลลังก์ ต่อเมื่อยังไม่ได้ผ่านพิธีเสกสมรสมาก่อน แต่กระนั้น สภาฐานันดรก็ให้เหตุผลว่า เนื่องจากไม่มี องค์รัชทายาทพระองค์อื่นอ้างสิทธิ์ในบัลลังก์ ซึ่งหมายถึง Charles Frederick ที่ทรงนิ่งเฉยไม่อ้างสิทธิ์ หลังจากทางฝ่าย Ulrika Eleonora ได้ทำให้พระองค์ทรงวิตกกังวลต่อสถานะความปลอดภัย ของพระองค์ ดังนั้น สภาฐานันดรจึงตัดสินใจเลือก Ulrika Eleonora ให้ขึ้นครองราชย์บัลลังก์ ซึ่งในแง่ นี้ก็เท่ากับว่า สภาฐานันดรได้ใช้อำนาจในการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขในกฎหมายที่ผ่านมามาว่า จากการที่สภาฐานันดรได้อธิบายความเป็นมาและวิวัฒนาการของกฎหมายที่ปรับเปลี่ยนไป ตามสถานการณ์ความจำเป็นและตามบุคคลหรือองค์กรสถาบันที่มีอำนาจสูงสุดในแต่ละช่วงเวลา และการปรับเปลี่ยนที่เกิดขึ้นในวันที่ 4 มีนาคม ค.ศ. 1719 ก็จะเป็นบรรทัดฐานของ กฎหมายที่สภามหาชนของสวีเดนต่อไปด้วย นั่นคือ หากในกรณีที่ไม่มีองค์รัชทายาทฝ่ายชาย และหากมี แต่องค์รัชทายาทฝ่ายหญิง แม้จะเข้าพิธีเสกสมรสแล้ว ก็สามารถได้รับเลือกให้ขึ้นครองราชย์บัลลังก์ หากสภาฐานันดรลงมติเห็นชอบ

ขณะเดียวกัน หลังจากเจ้าหญิง Ulrika Eleonora ทรงประกาศยอมสละพระราชอำนาจ ตามระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในวันที่ 26 ธันวาคม ค.ศ. 1718 ตามเงื่อนไขของสภาฐานันดร และ สภาฐานันดรได้ลงมติเลือกพระนางเป็นกษัตริย์ในวันที่ 4 มีนาคม ค.ศ. 1719 และ Charles Frederick ได้ทรงเสด็จจากสวีเดนไปประทับที่เยอรมนี⁷⁵ และในบทบัญญัติฯ ของสภาฐานันดร ได้แสดงถึง ความจงรักภักดีต่อการที่เจ้าหญิง Ulrika Eleonora ทรงประกาศยอมสละพระราชอำนาจ อันเป็นการตอบรับตามจารีตประเพณีการปกครองของสวีเดนที่ตราเป็นกฎหมายใน ค.ศ. 1319 ใน the Charter of Liberties และต่อมาได้ถูกนำมาประมวลไว้ในกฎหมายแห่งแผ่นดิน หรือ the Land Law ในปี ค.ศ. 1350⁷⁶ โดยปรากฏให้เห็นในข้อความในบทบัญญัติฯ ว่า

ยิ่งไปกว่านั้น พวกเราเห็นควรและผูกมัดพวกเราเองตลอดจนทายาท ของพวกเราว่าจะไม่จัดการเลือกตั้งกษัตริย์ ไม่ว่าจะในกรณีใด หาก กษัตริย์ผู้ทรงสง่าหรือรัชทายาทชายของพระองค์ยังคงมีพระชนม์ชีพอยู่ และยิ่งกว่านั้น จะไม่คิดเปลี่ยนแปลงกษัตริย์ไม่ว่าในปัจจุบันหรือในอนาคต หากมีบุคคลใดบุคคลหนึ่งยื่นข้อเสนอหรือสื่อเป็นนัยแก่พวกเราไม่ว่าจะ โดยวาจาหรือโดยการกระทำ ไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นผู้ใด

⁷⁵ Neander N. Cronholm (เชิงอรรถที่ 24) 95.

⁷⁶ ไชยันต์ ไชยพร (เชิงอรรถที่ 38).

ข้อความดังกล่าวบ่งชี้ให้เห็นถึงจารีตประเพณีการปกครองของสวีเดนที่เริ่มมาตั้งแต่ยุคไวกิง และมาตกผลึกเป็นกฎหมาย the Charter of Liberties และ the Land Law ในศตวรรษที่ 14 โดยเข้าลักษณะของการตกลงทำสัญญาระหว่างผู้ที่ได้รับเลือกให้ขึ้นเป็นกษัตริย์กับประชาชน โดยก่อนหน้า the Charter of Liberties จะเป็นการตกลงกันระหว่างผู้ที่ได้รับเลือกให้ขึ้นเป็นกษัตริย์กับประชาชนในแต่ละที่ประชุมท้องถิ่นที่เรียกว่า *ting* แต่เมื่อมาถึงศตวรรษ 14 แม้ว่าในเอกสาร the Charter of Liberties จะกล่าวว่าเป็นข้อตกลงระหว่างกษัตริย์กับประชาชน แต่ในทางปฏิบัติเป็นการตกลงระหว่างกษัตริย์กับพวกอภิชนมากกว่า โดยข้อตกลงที่ว่านี้อยู่บนเงื่อนไขที่ว่า เมื่อกษัตริย์ยอมรับกฎกติกาที่เป็นเงื่อนไขที่ประชาชนหรืออภิชนกำหนดขึ้นมาในช่วงเวลาที่จะขึ้นครองราชย์แล้ว ประชาชนหรืออภิชนก็มีหน้าที่ที่จะปฏิบัติตามการบริหารราชการแผ่นดินของกษัตริย์และจะไม่มีภารกิจบิดพลิ้วหรือเปลี่ยนตัวองค์พระมหากษัตริย์ แต่จะจงรักภักดีต่อพระองค์ตราบเท่าที่พระองค์ทรงเคารพกฎกติกาที่ตกลงไว้กับประชาชนหรืออภิชน⁷⁷ ซึ่งนักวิชาการที่ศึกษาประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองสวีเดนเห็นว่าการขึ้นครองราชย์ในลักษณะดังกล่าวนี้อาจจะเข้าข่ายการทำสัญญา (contract) อย่างหนึ่ง อย่างที่ผู้เขียนได้กล่าวไปแล้ว นั่นคือ อาจจะเข้าข่ายเป็นการทำสัญญาทางการเมือง (political contract) ที่ออกไปในแนวทฤษฎีสัญญาประชาคมในแบบของจอห์น ล็อก (John Locke)⁷⁸ นั่นคือ การรับรองพระมหากษัตริย์พระองค์ใหม่จะเกิดขึ้นได้ในเงื่อนไขที่

ลำดับการสืบราชสันตติวงศ์สิ้นสุดลงด้วยการสิ้นพระชนม์ของรัชทายาทองค์สุดท้ายเท่านั้น โดยสภานันดรสามารถจัดประชุมได้เองโดยไม่ต้องมีผู้ใดเรียกประชุม ณ กรุงสตอกโฮล์ม 30 วันภายหลังการสิ้นพระชนม์ของกษัตริย์ กษัตริย์หรือรัชทายาท เพื่อเลือกกษัตริย์พระองค์ใหม่ และหากมีบุคคลใดไม่ได้รับการตักเตือนหรือเสนอต่อสภานันดรทั่วไป ให้เลือกตนเองหรือบุคคลอื่น โดยการกระทำการเฉพาะหรือโดยแผนการลับใด ๆ ซึ่งขัดขวางการเลือกกษัตริย์โดยเจตจำนงเสรีของสภานันดร ให้สภานันดรพิจารณาบุคคลนั้นเป็นผู้ก่อวินาศกรรมราชอาณาจักรและความสงบสาธารณะ⁷⁹

⁷⁷ ไชยันต์ ไชยพร (ประเพณีการปกครองของสวีเดน) (เชิงอรรถที่ 21); ไชยันต์ ไชยพร (เส้นทางสู่ประชาธิปไตย 2568) (เชิงอรรถที่ 21); ไชยันต์ ไชยพร (เส้นทางสู่ประชาธิปไตย อยู่ระหว่างการจัดทำ) (เชิงอรรถที่ 21).

⁷⁸ Michael Roberts (เชิงอรรถที่ 24) 61.

⁷⁹ โปรดดูภาคผนวกในส่วนคำแปลบทบัญญัติแห่งสภานันดรแห่งราชอาณาจักรสวีเดน.

จะเห็นได้ว่า เงื่อนไขในบทบัญญัติฯ ดังกล่าวของสภานันดรแสดงให้เห็นถึงการยืนยันอำนาจของสภาในการกำหนดตัวพระมหากษัตริย์และไม่ให้มีการขึ้นครองราชย์โดยผ่านการสืบสายโลหิตที่ไม่ผ่านความเห็นชอบของสภานันดรอีกต่อไป และเมื่อมีพระมหากษัตริย์ขึ้นครองราชย์ภายใต้เงื่อนไขดังกล่าว ก็ถือว่าได้ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ขึ้นครองราชย์อย่างชอบธรรมตามข้อตกลงในจารีตประเพณีโบราณ มิได้ขึ้นครองราชย์ตามอำเภอใจและไม่เคารพในจารีตประเพณีของบ้านเมือง ดังนั้น ทางฝ่ายสภานันดรและประชาชนทั่วไปก็มีพันธะหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตาม นั่นคือ การยอมรับในพระราชอำนาจและการจงรักภักดีต่อองค์พระมหากษัตริย์พระองค์นั้นที่ถือเป็นสัญญาประชาคมระหว่างพระมหากษัตริย์และสภานันดรและประชาชน ดังที่ปรากฏในข้อความในบทบัญญัติที่ว่า

พวกเรารู้สึกเป็นพระมหากษัตริย์ที่พระองค์ทรงมีความรังเกียจอันยุติธรรมและมีเหตุผลอย่างประจักษ์แจ้งต่ออำนาจตามอำเภอใจและโดยสมบูรณ์ ซึ่งพวกเราทราบดีว่าอำนาจดังกล่าวนำมาซึ่งการดูถูกเหยียดหยามและความอ่อนแอของราชอาณาจักร อันเป็นความเสื่อมเสียที่ไม่อาจแก้ไขได้ของพวกเราทั้งหมด พวกเราเหล่าที่ปรึกษาและสภานันดรแห่งราชอาณาจักรที่มารวมตัวอยู่ ณ ที่นี้และที่ได้ประสบเหตุอันเศร้าสลดดังกล่าวจึงได้ตัดสินใจอย่างแน่วแน่ด้วยเสียงเป็นเอกฉันท์ว่าจะล้มเลิกอำนาจตามอำเภอใจอันน่าเหยียดหยามดังกล่าว ในการนี้ พวกเราจึงขอประกาศ ณ ที่นี้ว่า ผู้ใดก็ตามที่พยายามให้ได้มาซึ่งอำนาจตามอำเภอใจไม่ว่าจะด้วยกิจการลับหรือด้วยกำลังความรุนแรง จะต้องถูกขับออกจากราชบัลลังก์และจะต้องถูกพิจารณาเป็นศัตรูของราชอาณาจักร ยิ่งไปกว่านั้นพวกเราขอประกาศต่อไปว่า ผู้ใดก็ตามในบรรดาพวกเราที่ยอมให้เกิดอำนาจตามอำเภอใจขึ้นใหม่ ไม่ว่าด้วยวิธีการใด จะต้องได้รับการปฏิบัติและถูกลงโทษอย่างไร้ความปราณีในฐานกบฏต่อปิตุภูมิ และห้ามผู้ใดดำรงตำแหน่งสำคัญ ทั้งทางสงฆ์และทางฆราวาส และห้ามผู้ใดกล่าวสิ่งใดในราชอาณาจักรสวีเดน หากผู้นั้นไม่ได้กล่าวคำสาบานต่อด้านอำนาจตามอำเภอใจ ซึ่งขัดต่อผลประโยชน์ของประเทศ ด้วยคำกล่าวดังต่อไปนี้:

ข้าพเจ้า (ชื่อ - สกุล) สัญญาและสาบานต่อพระเจ้าเป็นเจ้าและต่อพระคัมภีร์ว่าข้าพเจ้าจะไม่นำมาและไม่กระทำการที่เอื้อให้เกิดพระราชอำนาจตามอำเภอใจ หรือที่เรียกกันว่าอำนาจอธิปไตย ไม่ว่าจะในทางลับหรือในทางสาธารณะ ไม่ว่าจะโดยตนเองหรือโดยผู้อื่น ไม่ว่าจะโดยคำแนะนำหรือโดยการกระทำไม่ว่าจะในลักษณะใด แต่ในทางตรงข้ามข้าพเจ้าจะต่อต้านพระราชอำนาจตามอำเภอใจอย่างสุดกำลัง และจะ

เปิดเผยแผนการที่จะรื้อฟื้นพระราชอำนาจดังกล่าวกลับมาในราชอาณาจักร
ทันทีที่ได้ทราบ ขอพระผู้เป็นเจ้าทรงคุ้มครอง ด้วยเหตุดังกล่าว พวกเรา
หวังว่าพระองค์และรัชทายาทของพระองค์ในอนาคต (ขอพระผู้เป็นเจ้า
ทรงดลบันดาล) จะทรงปกครองราชอาณาจักรตามกฎหมายทั่วไป
และตามรูปแบบการปกครองที่ได้สถาปนาขึ้นและรักษาไว้โดยพวกเรา
บรรดาที่ปรึกษาและสภานันดรแห่งราชอาณาจักร จะทรงสนับสนุน
ให้พวกเราคงอยู่ในคริสต์ศาสนาและอิวานเจลิคต่อไป จะทรงเสริมสร้าง
ความยุติธรรมและทรงจัดความยุติธรรม รวมถึงจะทรงเปิดพื้นที่
ให้แต่ละบุคคลสามารถใช้ทรัพย์สินส่วนตัวได้อย่างสงบ ตามคำมั่นสัญญา
อันกรุณาที่พระองค์ทรงให้ไว้แก่พวกเราเป็นลายลักษณ์อักษร พวกเรา
สภานันดรแห่งราชอาณาจักรที่ได้มารวมตัวกันในเมืองนี้ รู้สึกปลื้มปิติ
ในพระมหากษัตริย์ที่พระองค์ได้ทรงบริหารกิจการของราชอาณาจักร
ร่วมกับเหล่าที่ปรึกษาตามความจำเป็นของสถานการณ์ ซึ่งเป็นสิ่งที่รอช้า
ไม่ได้และเป็นสิ่งที่ต้องใช้สติกำลังเป็นอย่างมากเพื่อรักษาความสงบสุข
ของราชอาณาจักรจากภัยอันตรายและจากผู้ไม่หวังดี ด้วยเหตุนี้ พวกเรา
จึงขอประกาศว่าพวกเราจะรับรองทุกสิ่งอย่างที่พระองค์ทรงเห็นสมควร
ออกประกาศหรือดำเนินการเพื่อการนี้ พระผู้เป็นเจ้า ผู้ทรงวยพรและ
ทรงคุ้มครองราชอาณาจักรและกษัตริย์ทั้งหลาย ทรงมีพระประสงค์ให้
สิ่งทั้งปวงนี้ดำเนินไปเพื่อเกียรติภูมิของพระผู้เป็นเจ้า เพื่อขยายศาสนจักร
เพื่อประโยชน์และเกียรติภูมิอันถาวรของกษัตริย์ของพวกเรา รวมถึง
เพื่อประโยชน์และความเจริญรุ่งเรืองของราชอาณาจักร และเพื่อการ
สถาปนาสันติภาพ ฯลฯ⁸⁰

ปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้ถือเป็นการกลับมาของการขึ้นครองราชย์โดยผ่านการเลือกตั้ง
ในรัฐสภาอีกครั้งหนึ่ง นั่นคือ พระมหากษัตริย์จะต้องมาจากการลงคะแนนเสียงในรัฐสภา หรือจะเรียกว่า
การกลับมาของระบอบแบบแผนประเพณีการปกครองดั้งเดิมของสวีเดนก็ได้ ที่มีลักษณะของ
การเป็นการทำ “สัญญาทางการเมือง” (political contract) เพราะแต่เดิมที การกำหนดตัว
ผู้สืบราชบัลลังก์ของสวีเดนเป็นสิทธิในการเลือกของเหล่ากษัตริย์อย่างที่ได้อ้างไว้ไปแล้วข้างต้น หลังจาก
การเสด็จสวรรคตในปี ค.ศ. 1718 ของพระเจ้า Charles XII ครองราชย์ 1697-1718 และด้วยเงื่อนไข
ที่กล่าวไปข้างต้น ทำให้พวกอภิชนชนชั้นสูงและสภานันดรมีอำนาจต่อรองไม่ต่างจากเหตุการณ์

⁸⁰ โปรดดูภาคผนวกในส่วนคำแปลบทบัญญัติแห่งสภานันดรแห่งราชอาณาจักรสวีเดน.

การขึ้นครองราชย์ของ Magnus Eriksson ในสมัยศตวรรษที่สิบสี่⁸¹ และปฏิสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างพระมหากษัตริย์กับสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ อันได้แก่ สภาบริหารและสภานันดรในยุคแห่งเสรีภาพ เป็นความสัมพันธ์ในแบบ “สัญญาการเมือง” ตามทฤษฎีการเมืองของ John Locke⁸²

หนึ่งปีหลังจากพระเจ้า Charles XII สวรรคต สภานันดรได้ลงมติประกาศใช้ “บทบัญญัติแห่งสภานันดรแห่งราชอาณาจักรสวีเดน” ในปี ค.ศ. 1719 ซึ่งถือเป็นหมุดหมายของการเปลี่ยนแปลงจากระบอบที่อำนาจอยู่ในมือของคน ๆ เดียวเข้าสู่จุดเริ่มต้นของอำนาจของคณะบุคคลในรัฐสภา (Riksdag) แต่เป็นรัฐสภาในฐานะที่เป็นฐานอำนาจของพวกอภิชนชนชั้นสูงในการลดทอนพระราชอำนาจสถาบันพระมหากษัตริย์ในการบริหารราชการแผ่นดิน และหลังการสิ้นสุดของระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ของสวีเดนในปี ค.ศ. 1719 สวีเดนก็ได้เริ่มก้าวเข้าสู่ระบอบการปกครองระบอบพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษร ที่ถือว่าเป็นประเทศแรกที่มีระบอบพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษร อีกทั้งยังอยู่ในเงื่อนไขที่ในศัพท์ทางรัฐศาสตร์สมัยใหม่เรียกว่า อำนาจอสูงสุดอยู่ที่รัฐสภา (parliamentary supremacy)^{83,84}

⁸¹ ไชยันต์ ไชยพร (เส้นทางสู่ประชาธิปไตย อยู่ระหว่างการจัดทำ) (เชิงอรรถที่ 21).

⁸² อิทธิพลของแนวคิดเรื่องสัญญาประชาคมหรือสัญญาทางการเมือง ปรากฏให้เห็นได้ในการยอมสละพระราชอำนาจ (the Royal Concession) และการประกาศปฏิเสศ “อำนาจอธิปไตยสมบูรณ์” (Absolute Sovereignty) อย่างชัดเจนของพระมหากษัตริย์ในฐานะเงื่อนไขที่บังคับจำเป็นสำหรับการขึ้นปกครอง สะท้อนถึงการแยก “สถาบันพระมหากษัตริย์” (The Crown) ออกจาก “ตัวบุคคลที่เป็นพระมหากษัตริย์” (The King) ตามทฤษฎีสัญญาประชาคมของ Locke ที่มองว่าอำนาจอสูงสุดไม่ได้ติดตัวบุคคลมาแต่กำเนิด แต่เป็นหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายผ่านรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ จะพบได้ในธรรมนูญการปกครอง ค.ศ. 1720 (The 1720 Instrument of Government) ในอารัมภบท (Preamble) และมาตรา 13-15 จะเห็นได้จาก “คำสัตย์ปฏิญาณเพื่อการต่อต้าน” (The Oath of Resistance) ในมาตรา 14 กำหนดให้สมาชิกสภาและข้าราชการต้องสาบานตนเพื่อต่อต้านอำนาจเบ็ดเสร็จ โดยถือว่าความพยายามใด ๆ ในการฟื้นฟูอำนาจดังกล่าวเป็นการกบฏ ซึ่งเป็นหลักการตามแนวคิดของ John Locke เรื่องสิทธิในการต่อต้านทรราชที่ชัดเจนและกล่าวได้ว่า ภายใต้รูปแบบการปกครองของสวีเดนยุคนั้น “เจตจำนงทั่วไป” (The General Will) ที่ผ่านการเห็นชอบจากรัฐสภามีลำดับศักดิ์สูงกว่า “เจตจำนงส่วนพระองค์” หากพระมหากษัตริย์ไม่ปฏิบัติตามสัญญา นั่นคือ การปกครองตามคำแนะนำของสภา รัฐสภามีสิทธิที่จะดำเนินการแทนเพื่อให้การปกครองดำเนินต่อไปได้ โดนผ่านกลไกการใช้ตราขงพระปรมาภิไธย (Namnstämpel) ในช่วงปลายยุคแห่งเสรีภาพ เมื่อพระมหากษัตริย์ทรงปฏิเสธไม่ลงพระปรมาภิไธยในกฎหมายที่รัฐสภาเห็นชอบ รัฐสภาได้ใช้มาตรการขั้นเด็ดขาดคือการสร้าง “ตราขง” ขึ้นมาเพื่อประทับแทนพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์ โปรดดู Michael Roberts (เชิงอรรถที่ 24) 7,61; Herman Schück, *The Riksdag: A History of the Swedish Parliament* (Michael F. Metcalf บรรณาธิการ, St. Martin Press 1987) 115.

⁸³ โปรดดู Michael Roberts (เชิงอรรถที่ 24) 59 และ Michael Bregnsbo (เชิงอรรถที่ 24) 285.

⁸⁴ ในกรณีของสวีเดนระหว่าง ค.ศ. 1720-1772 อำนาจอสูงสุดอยู่ที่รัฐสภา หมายถึง การที่สภานันดร (Riksdag) ทรงไว้ซึ่งอำนาจเด็ดขาดเหนือการตรากฎหมายการคลัง และการบริหาร ซึ่งส่งผลให้พระมหากษัตริย์ถูกลดทอนสถานะลงเป็นเพียงประมุขในทางสัญลักษณ์เท่านั้น.

ซึ่งนับว่าก้าวหน้ามากกว่าประเทศอื่น ๆ ในยุโรป รวมทั้งสหราชอาณาจักรด้วยที่กว่าอำนาจสูงสุดจะอยู่ที่รัฐสภาของสหราชอาณาจักรก็ต้องอาศัยเวลาพัฒนาจนถึงครึ่งหลังของศตวรรษที่สิบเก้า แต่ระบอบพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษรของสวีเดนที่ก้าวหน้ามากนี้ได้สิ้นสุดลงในปี ค.ศ. 1772 ด้วยอายุเพียง 52 ปี จากสาเหตุที่การเมืองสวีเดนได้เคลื่อนตัวไปสู่ความสับสนวุ่นวายที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเผชิญหน้ากันระหว่างฝักฝ่ายทางการเมืองต่าง ๆ ในการประชุมสภานานันดร ภายใต้สถานการณ์ดังกล่าว มกุฎราชกุมาร Gustav ทรงพยายามที่จะประสานความขัดแย้งระหว่างฝักฝ่าย และเมื่อ Gustav ทรงเข้าพระราชพิธีบรมราชาภิเษกเป็นพระเจ้า Gustav III ในวันที่ 25 มิถุนายน ค.ศ. 1771 พระองค์ได้ทรงมีพระราชดำรัสเป็นครั้งแรกต่อสภานานันดร โดยพระองค์ทรงหวังว่า พระราชปณิธานของพระองค์จะสามารถทำให้ฝักฝ่ายทางการเมืองที่แตกแยกขัดแย้งกันอย่างรุนแรงพอที่จะประนีประนอมประสานความร่วมมือกันในการหาทางออกจากวิกฤตการณ์ทางการเมืองที่ร้ายแรงของชาติได้ ซึ่งพระองค์ทรงคาดหวังว่า เมื่อมีการประชุมสภานานันดรเกิดขึ้น ทุกฝ่ายตกลงกันได้⁸⁵ แต่ก็ไม่เป็นผลในที่สุด พระองค์ตัดสินใจทำรัฐประหารยึดอำนาจมาจากพวกอภิชนในสภานานันดรในวันที่ 19 สิงหาคม ค.ศ. 1772

Michael Roberts ผู้เชี่ยวชาญประวัติศาสตร์การเมืองสวีเดนในช่วงเวลาดังกล่าว ได้กล่าวถึงสถานการณ์ทางการเมืองในช่วงเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1772 ว่า

ปี ค.ศ. 1772 นับเป็นเวลากว่าครึ่งศตวรรษที่สวีเดนได้ผ่านพ้นจากสมบูรณาญาสิทธิราชย์ภายใต้ Charles XII และเป็นเวลาเกือบหนึ่งชั่วคนนับแต่การพยายามทำรัฐประหารโดยฝ่ายเจ้าในปี ค.ศ. 1756 รัฐธรรมนูญ ค.ศ. 1720 ได้สูญเสียพลังความศรัทธาจากผู้คนและหากจะมีการพยายามก่อการปฏิวัติขึ้นคราวนี้ พระมหากษัตริย์จะไม่ขาดผู้สนับสนุนและสิ่งที่จะเป็นคำถามขณะนั้น ก็คือ จะมีคนจำนวนมากแค่ไหนที่จะพร้อมที่จะตายเพื่อปกป้องรัฐธรรมนูญ และคำตอบปรากฏในวันที่ 19 สิงหาคม ค.ศ. 1772 ก็คือ ไม่มีแม้แต่คนเดียว⁸⁶

⁸⁵ Michael Roberts (เชิงอรรถที่ 24) 200.

⁸⁶ Michael Roberts (เชิงอรรถที่ 24) 204.

วิกฤตการณ์ความขัดแย้งรุนแรงทางการเมืองในสวีเดนที่เริ่มปะทุขึ้นในปี ค.ศ. 1770 ได้ยุติลงในวันที่ 19 สิงหาคม ค.ศ. 1772 จากการทำรัฐประหารโดย Gustav III ซึ่งถือเป็นชัยชนะของกระแสนิยมสถาบันพระมหากษัตริย์ (a royalist tradition) ที่มีจุดกำเนิดย้อนกลับไปถึงศตวรรษที่สิบห้าในรัชสมัยของ Gustav Vasa พระมหากษัตริย์ผู้นำสวีเดนเข้าสู่การเป็นรัฐสมัยใหม่ ขณะเดียวกันการปฏิวัติ ค.ศ. 1772 ยังเป็นหมุดหมายของชัยชนะความสำเร็จสำหรับผู้คนที่เห็นความจำเป็นที่จะต้องปฏิรูปการเมืองและรัฐธรรมนูญมาตั้งแต่ทศวรรษ 1740 การรัฐประหารที่เกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1772 ไม่ได้เป็นแค่ความสำเร็จในการปฏิรูปทางการเมืองและยังส่งผลให้กระแสความพยายามที่จะปฏิวัติสังคมของสามัญชนต้องชะงักลงด้วย และข้อเรียกร้องดังกล่าวนี้กลับเกิดเป็นจริงได้ในสวีเดนในปี ค.ศ. 1789 แต่ไม่ใช่จากการต่อสู้ของสามัญชน แต่มาจากการพระราชทานพระราชบัญญัติโดย Gustav III⁸⁷ และสวีเดนได้เข้าสู่ระบอบพระมหากษัตริย์ใต้รัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษรอีกครั้งในปี ค.ศ. 1809 และในครั้งนี้ ระบอบพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษรของสวีเดนก็ได้วิวัฒนาการต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน⁸⁸

แม้ว่า สวีเดนจะไม่ได้ใช้คำว่า Constitutional Monarchy เรียกรูปแบบการปกครองของตนในช่วงระหว่าง ค.ศ. 1720-1772 แต่จะเรียกว่าในช่วงระหว่าง ค.ศ. 1720-1772 มีคำต่าง ๆ ในภาษาสวีดิชที่พวกอภิชนที่มีอำนาจทางการเมืองใช้เรียกรูปแบบการปกครองต่าง ๆ เช่น *Allmante Vål* ที่หมายถึง The General Good/Common Weal หรือความดีร่วม หรือประโยชน์ร่วมกัน โดยต้องการสื่อว่า การปกครองไม่ได้เป็นของพระมหากษัตริย์อีกต่อไป แต่มาจากความไว้วางใจที่บริหารจัดการเพื่อประโยชน์ร่วมกัน และสถาบันทางการเมืองที่จะเข้าใจดีที่สุดว่าอะไรคือผลประโยชน์ร่วมกันคือ สภาฐานันดรทั้งสี่ของรัฐสภา (the Four Estates of the *Riksdag*) ต่อมาคือคำว่า *Lagbunden Frihet* (Law-Bound Liberty) ที่หมายถึง การปกครองที่เสรีภาพยึดโยงกับกฎหมาย ซึ่งคำดังกล่าวนี้จะสอดคล้องกับคำว่า Limited Monarchy หรือพระมหากษัตริย์พระราชอำนาจจำกัด (ปรimitดาญาสิทธิราชย์) มากที่สุด โดยสื่อถึงรัฐที่พระมหากษัตริย์ถูกทำให้ยึดโยงกับรัฐธรรมนูญ ค.ศ. 1720 (the Instrument of Government/ธรรมนูญการปกครอง ค.ศ. 1720/*Regeringsform*) คำว่า เสรีภาพ หรือ *Frihet* นี้ พวกอภิชนไม่ได้หมายถึงประชาธิปไตยสำหรับทุกคน

⁸⁷ Michael Roberts (เชิงอรรถที่ 24) 177.

⁸⁸ Lars-Goran Malmberg (เชิงอรรถที่ 24) 327; Neander N. Cronholm (เชิงอรรถที่ 24) 218-219, 221-222; Nils Stjernquist, 'The Creation of the 1809 Constitution' ใน Steven Koblik (บรรณาธิการ) *Sweden's Development From Poverty to Affluence, 1750-1970* (Joanne Johnson in association with the University of Minnesota Press and Steven Koblik ผู้แปล, University of Minnesota Press 1975) 40.

แต่หมายถึง เสรีภาพของฐานันดรต่าง ๆ ที่ทำการปกครองโดยปราศจากการแทรกแซงโดยอำนาจสูงสุด ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ นอกจากนี้ ยังมีวลีที่ว่า *Självsväld* ที่ตรงกันข้ามกับ *Frihet* โดยคำว่า *Självsväld* หมายถึง การปกครองตามอำเภอใจ ซึ่งตรงกันข้ามกับ *Frihet* ที่หมายถึง การมีเสรีภาพของผู้คน การใช้คำว่า *Frihet* เป็นที่มาของการเรียกช่วงดังกล่าวว่า “ยุคแห่งเสรีภาพ” เพื่อชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างตรงกันข้ามของการปกครองในยุคดังกล่าวกับยุคสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ก่อนหน้าในรัชสมัยของพระเจ้า Charles XI และ Charles XII อีกคำหนึ่งคือ *Rikens Ständer* (ฐานันดรแห่งราชอาณาจักร) ซึ่งเป็นคำที่เป็นทางการ ปรากฏในเอกสารทางกฎหมายและประกาศอย่างเป็นทางการ โดยสื่อถึงรัฐบาลที่ดำเนินการโดยฐานันดรแห่งราชอาณาจักร และใช้ตราประทับแทน พระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์ด้วยในบางช่วงเวลาของการปกครองในยุคแห่งเสรีภาพนี้ มีการใช้ ‘ตราประทับแทนพระปรมาภิไธย’ เพื่อลงนามในพระราชกฤษฎีกา แม้ว่าพระมหากษัตริย์จะทรงปฏิเสธที่จะลงพระปรมาภิไธยด้วยพระองค์เองก็ตาม ส่งผลให้การปกครองกลายเป็นระบอบอภิชนาธิปไตยทางรัฐสภา (Parliamentary Aristocracy) ในทุก ๆ ด้านยกเว้นแต่ในนามเท่านั้น⁸⁹

แต่จากที่กล่าวไปข้างต้น จะพบว่า คำประกาศยินยอมสละพระราชอำนาจสูงสุดของ สมเด็จพระราชินี Ulrika Eleonora และรัฐธรรมนูญ ค.ศ. 1720 (the Instrument of Government/รัฐธรรมนูญการปกครอง ค.ศ. 1720/*Regeringsform*) บ่งชี้ชัดเจนว่า รูปแบบการปกครองในช่วงเวลาดังกล่าวเข้าข่ายหลักการกว้าง ๆ ของระบอบพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษร (Constitutional Monarchy) อย่างที่เข้าใจในปัจจุบัน ที่หมายถึงรูปแบบการปกครองที่

พระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญในระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา เป็นประมุขแห่งรัฐเชิงสัญลักษณ์สืบสายโลหิต (ซึ่งอาจเป็นจักรพรรดิ, พระราชาหรือพระราชินี, เจ้าชาย หรือแกรนด์ดยุก) ผู้ซึ่งปฏิบัติบทบาทด้านการเป็นตัวแทนและบทบาทพลเมืองเป็นหลัก แต่ไม่ได้ใช้อำนาจบริหารหรืออำนาจในการกำหนดนโยบาย ระบอบพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ พบได้ในพื้นที่ส่วนต่าง ๆ ของยุโรปตะวันตก เช่น ในเบลเยียม, เนเธอร์แลนด์ และสวิตเซอร์แลนด์....⁹⁰

⁸⁹ Michael Roberts (เชิงอรรถที่ 24) 61-65 และ M.F. Metcalf, ‘The First Modern Party System ?’ (1987) 3 Scandinavian Journal of History, pp. 270-275.

⁹⁰ International Institute for Democracy and Electoral Assistance (International IDEA), ‘Constitutional Monarchs in Parliamentary Democracies’ (2nd Edition 2017) <<https://www.idea.int/sites/default/files/publications/constitutional-monarchs-in-parliamentary-democracies-primer.pdf>> 3.

บรรณานุกรม

- Charlotta Woff, *Noble conceptions of politics in eighteenth-century Sweden (ca 1740-1790)* (Finnish Literature Society 2008).
- Dankwart Alexander Rustow, *The Politics of Compromise: A Study of Parties and Cabinet Government in Sweden* (Princeton University Press 1955).
- Elise M. Dermineur, (2017) *Gender and Politics in Eighteenth-Century Sweden* (Sweden International Relations and the European Atlantic World, 1660-1830, Routledge 2017).
- Erich Hoffmann, 'Eight: Coronation and Coronation Ordines in Medieval Scandinavia' ใน *Medieval and Early Modern Monarchic Ritual* (János M. Bak ผู้ปรับปรุง, University of California Press 1990).
- Erik-Gustave Geyer, *Histoire de Suède* (J. F. de Lundblad ผู้แปล, Parent-Desbarres 1839).
- Franklin D. Scott, *Sweden: The Nation's History, the Swedish American Historical Society* (University of Minnesota Press 1977).
- H. Arnold Barton, *Scandinavia in the Revolutionary Era, 1760-1815* (University of Minnesota Press 1986).
- , *Essays on Scandinavian History* (Southern Illinois University Press 2009).
- Herodotus, *Herodotus : the Histories [Historiā]* (John M. Marincola & Aubrey De Selincourt ผู้แปล, Penguin Books 1996).
- Ingvar Andersson, (1956), *A History of Sweden [Sveriges historia]* (Carolyn Hannay ผู้แปล, Weidenfeld and Nicolson 1962).
- , 'Early Democratic Traditions in Scandinavia' ใน Joseph Albert Lauwerys (บรรณาธิการ) *Scandinavian Democracy: Development of Democratic Thought and Institutions in Denmark, Norway and Sweden* (Danish Institute 1958).
- Irene Scobbie, *Sweden* (Ernest Benn 1972).
- Jean-Pierre Maury, 'Digithèque de matériaux juridiques et politiques', l'Université de Perpignan (Digithèque MJP) <<https://mjp.univ-perp.fr/>>
- Lars-Goran Malmberg, 'Constitutional amendment in Sweden' ใน Xenophon Contiades (บรรณาธิการ) *Engineering Constitutional Change: A Comparative Perspective on Europe, Canada, and the USA* (Routledge 2013).
- Liana Miate, 'The Great Northern War' (World History Encyclopedia, 2 พฤศจิกายน 2566) <https://www.worldhistory.org/Great_Northern_War/>.

- M.F. Metcalf, 'The First Modern Party System ?' (1987) 3 *Scandinavian Journal of History*.
- Michael Bregnsbo, 'The Scandinavian Kingdoms' ใน Peter H. Wilson (บรรณาธิการ) *A Companion to Eighteenth-Century Europe* (Blackwell 2008).
- Michael Roberts, *The Early Vasas: A History of Sweden 1523-1611* (Cambridge University Press 1968).
- , *The Age of Liberty: Sweden 1719-1772* (2nd Edition, Cambridge University Press 2002).
- Neander N. Cronholm, *A History of Sweden: From the Earliest Times to the Present Day Volume II* (self-published by the author in Chicago, New York and London 1902).
- Nils Stjernquist, 'The Creation of the 1809 Constitution' ใน Steven Koblik (บรรณาธิการ) *Sweden's Development From Poverty to Affluence, 1750-1970* (Joanne Johnson in association with the University of Minnesota Press and Steven Koblik ผู้แปล, University of Minnesota Press 1975).
- Paul Douglas Lockhart, *Sweden in the Seventeenth Century* (Palgrave Macmillan 2004).
- Philip Line, *Kingship and State Formation in Sweden 1130-1290* (Koninklijke Brill NV 2007).
- Roger D. Congleton, 'An Overview of Swedish Constitutional History' ใน Roger D. Congleton (บรรณาธิการ) *Improving Democracy Through Constitutional Reform: Some Swedish Lessons* (Kluwer Academic Publishers 2003).
- T.K. Derry, *A History of Scandinavia: Norway, Sweden, Denmark, Finland, Iceland* (George Allen & Unwin 1979).
- Thucydides, *History of the Peloponnesian War [Historia belli Peloponnesiaci]* (Rex Warner ผู้แปล, Penguin Classics 1963).
- ไชนันต์ ไชยพร, *เส้นทางสู่ประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญของสวีเดน ระหว่างศตวรรษที่สิบถึง ค.ศ. 1290* (e-book, สถาบันพระปกเกล้า 2567).
- , *ประเพณีการปกครองของสวีเดน สภาท้องถิ่น (ting) สิทธิในการเลือกพระมหากษัตริย์ เสรีภาพและการปกครองตนเองของชาวนา (the Many)* (e-book, สถาบันพระปกเกล้า 2567).
- , *เส้นทางสู่ประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญนิยมของสวีเดน: กำเนิดรัฐธรรมนูญนิยม อภิชนาธิปไตย และ อภิชนาธิปไตยแบบผสม – regimen politicum ค.ศ. 1290-1350* (สถาบันพระปกเกล้า 2568).
- , *เส้นทางสู่ประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญของสวีเดน: สองทศวรรษแห่งการเปลี่ยนแปลงจาก อภิชนาธิปไตยแบบผสม regimen politicum สู่สหภาพคาลมาร์, การปลดแอก และการเริ่มเข้าสู่รัฐสมัยใหม่ระหว่าง ค.ศ. 1350-1523* (e-book, สถาบันพระปกเกล้า 2569).